Влада—Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 23 ◆ Субота, 2 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

КАЖУТЬ, НА ВІЙНІ НАЙБІЛЬШЕ ВРАЖАЄ НЕ МАСШТАБ, А ДЕТАЛЬ. ТАК САМО — В ЧОРНОБИЛІ. ЯКОСЬ В ОДНОМУ ФРАНЦУЗЬКОМУ ЖУРНАЛІ З'ЯВИВСЯ ЗНІМОК, ЗРОБЛЕНИЙ У 30-КІЛОМЕТРОВІЙ ЗОНІ: САМОТНЯ СТАРА ЖІНКА КРАЙ ДОРОГИ. ПІДПИС ЗДАТЕН БУВ ПРОЧИТАТИ І НЕФРАНЦУЗ. БУЛО НАПИСАНО: «БАБОУШКА», ТОБТО — БАБУСЯ, МАТІНКА. І ЯКОСЬ В ОТОМУ НАЇВНОМУ, ВЖЕ ПІВНЕНАШОМУ, СЛОВІ РАПТОМ СКОНЦЕНТРУВАЛОСЯ УСЕ, ЩО МИ ТАМ ЗАЛИШИЛИ ЗА ТИЖДЕНЬ ДО ВЕЛИКОДНЯ РОКУ 1986-го — ВІРА, НАДІЯ, КАЗКА, ДОБРО, РІД, КОРІННЯ...

ФОТОРЕПОРТАЖ ІЗ ЗОНИ — НА 9-й СТОРІНЦІ ПІД РУБРИКОЮ «ДЗЕРКАЛО».

ПРЕС-СЛУЖБА Президента СРСР на запитання учасників Пленуму ЦК КПРС з приводу заяви підприємця А. Тарасова про нібито укладену ним таємну угоду з японським урядом, яка передбачає передачу за 200 мільярдів доларів чотирьох островів Курильської гряди, повідомила: це політична провокація. Ніякої угоди щодо Курил не існує.

Як відзначається у повідомленні, М. С. Горбачов має намір передати питання про це обвинувачення на розгляд суду, якщо А. Тарасов не вибачиться. Може, ми й справді йдемо до правової держави, бо досі високі керівники до суду не зверталися, а діяли іншими методами.

МАБУТЬ, не все гаразд у КПРС, якщо збираються виключати з ЦК і з самої партії академіка С. Шаталіна за останні виступи в пресі. Пленум ЦК КПРС вважає, що він висловив у них погляди, які не сумісні з членством у КПРС. Справа С. Шаталіна буде розглянута ЦК КПРС після його одужання. Додамо, що прості люди повністю згодні з виступами С. Шаталіна у «Комсомолці».

СИЛЬНИЙ землетрус стався у Середній Азії. Його епіцентр знаходився за 340 кілометрів від Душанбе на території Афганістану. У Хорогу землетрус відчувався силою 6—7 балів, Душанбе, Кулябі, Курган-Тюбе, Карші — 6, Ташкенті — 4—5, Андижані, Намангані і Фергані — 5. Повідомлень про наслідки землетрусу поки не надійшло.

Гаряча лінія

БОЇ НА КОРДОНІ ТРИВАЮТЬ

За повідомленнями інформаційних агентств, авіація багатонаціональних сил піддає інтенсивному бомбардуванню іракську бронетанкову колону, яка просувається до кордону з Саудівською Аравією. Бомбардувальники типу В-52, штурмовики та бойові вертольоти вже знищили понад 100 іракських танків. Представники міністерства оборони Сполучених Штатів подали до відома, що під час цих боїв пропав безвісти американський транспортний літак з 14 членами екіпажу. Раніше саудівські війська при підтримці авіації і американської морської піхоти відбили у іракців захоплене ними портове містечко Хафджі. Як повідомляють саудівські засоби масової інформації, у боях за містечко захоплено у полон 400 іракських солдатів.

Іран заявив, що обговорюватиме з іракською делегацією, яка прибула до Тегерана, можливість застосування дипломатичних заходів для мирного припинення війни у Перській затоці. Іранський уряд планує провести переговори на цю тему також з Францією, Йеменом і Алжиром. Іракська делегація перебуває у сусідній країні для того, щоб вирішити долю своїх літаків, які перелетіли до Ірану.

Тим часом іракський міністр закордонних справ Тарік Азіз звернувся до країн «третього світу» із закликом допомогти Іракові побудувати, як було сказано, «новий лад у світі проти колоніального контролю».

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» (9—16 стор.) вкладено між 4 і 5 сторінками.

НЕ ТІЛЬКИ «ЗНОВУ—ЗА ОСНОВУ»!

Парламентська хроніка

Вчора розпочала роботу третя сесія Верховної Ради України дванадцятого скликання.

Ні на площі перед будинком парламенту, ні на підходах до нього не помітила я таких звичних для відкриття сесії маніфестантів і мітингуючих з гаслами. І думаю, що не морозна погода цьому причина. А, мабуть, ті події, що відбувалися в Союзі РСР протягом українських парламентських канікул. «Чорний» січень Литви і Латвії, кровопролиття у Закавказзі, неприйняття суверенітетів республік на четвертому з'їзді народних депутатів, призначення референдуму Постановою Верховної Ради СРСР на 17 березня, накази двох міністрів щодо патрулювання міліції з військовими великих міст... Ці, та й деякі інші події, взяти, приміром, шокову терапію фінансів, мабуть, змусили усіх нас поглянути на роботу нашого українського парламенту дещо інакше, ніж це було досі. Та, врешті, і народні депутати УРСР, уряд республіки не сиділи склавши руки, намагалися все ж таки наповнювати реальним змістом Декларацію про державний суверенітет. Як не скрутно, повільно, зі «скрипом», але ж намагалися. Цю думку провів, відкриваючи третю сесію, перший заступник Голови Верховної Ради України І. Плющ. Він, зокрема, сказав:

— За час канікул відбулося три засідання Президії Верховної Ради, більшість комісій, хоч і не у повному складі, але теж працювала над втіленням уже прийнятих нами документів на попередніх сесіях, відпрацьовувалися пропозиції, конкретні проекти документів, тобто робився заділ для плідної роботи протягом нинішньої сесії.

Зрозуміло, що канікули у парламенті не давали підстав для того, щоб депутати не реагували на кризові явища в економіці республіки. Президія Верховної Ради розглядала на одному із засідань питання про стабілізацію економіки в республіці. Уряд запропонував продовжити роботу по розробці системи дотацій на цілий ряд продуктів харчування та інших товарів першої необхідності. І з цього приводу вже прийнято відповідну постанову.

Особливо плідно працювала протягом канікул постійна комісія з питань чорнобильської катастрофи. Ми маємо найближчими днями прийняти цілий пакет законів, котрі чекають від нас усі, хто потерпів від лиха.

У проекті порядку денного намічено передусім прийняття Концепцію проживання населення на території Української РСР з підвищеними рівнями радіаційного забруднення внаслідок чорнобильської катастрофи, проекти законів — про статус території, що зазнала радіоактивного забруднення та про статус громадян, які постраждали внаслідок аварії.

У запропонованому проекті порядку денного, крім цих трьох питань, намічено винести на розгляд сесії 54 законопроекти та постанови Верховної Ради республіки, а ще — 35 питань.

Очевидно, роботи у депутатів, як мовиться, непочатий край. А пропозиції щодо порядку денного надходили все нові і нові. Як організувати роботу, щоб вона і справді була ефективною? Напружені дебати з цих питань та про висвітлення роботи сесії в засобах масової інформації точилися протягом двох з половиною годин, що тривало ранкове пленарне засідання.

І тому було вирішено прийняти проекти про порядок денний та організацію роботи третьої сесії, а також про порядок висвітлення її роботи за основу. А ті пропозиції, що надійшли від депутатів, обговорити у постійних комісіях, депутатських групах тощо, щоб якомога повніше і ефективніше працювати далі.

Ну от, скаже читач, знову — за основу! Нічого, мовляв, конкретного. Але ж ні. 304 голосами «за» і 7 голосами «проти» депутати прийняли важливий для розвитку економіки України документ — Постанову Верховної Ради УРСР «Про передачу підприємств і організацій металургійної та вугільної промисловості СРСР, що розташовані на території Української РСР, у власність республіки». Це вже позиція, а не просто обіцянки і побажання. Втім, це можна було зробити ще й на другій сесії, якби тоді наприкінці її роботи був кворум.

Прийнято також Постанову «Про внесення змін до Закону УРСР про вибори народних депутатів», а потім — Постанову «Про зміни у складі Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів Української РСР», що пов'язано із проведенням референдуму 17 березня. Враховуючи зміни, що відбулися останнім часом у суспільно-політичному житті республіки, розширено склад Центральної виборчої комісії, за рахунок включення до неї представників новоутворених партій та громадських організацій, з 27 до 31 члена, персонально О. Лавринович, заступник голови Народного Руху України, В. Рубцов, член координаційної ради українського добровільного історико-просвітницького товариства «Меморіал», заступник голови постійної комісії Київської міської Ради народних депутатів з питань економічної реформи, підприємництва та самоврядування, Н. Сабітову, інженер конструктор науково-виробничого об'єднання «Квант» від Української Республіканської партії. Залишилась одна вакансія.

Наприкінці пленарного засідання від імені Президії Верховної Ради України заступник Голови В. Гриньов зачитав текст вітальної телеграми Голові Верховної Ради Російської Федерації Б. Єльцину з нагоди його 60-річчя.

У другій половині дня депутати працювали у постійних комісіях та депутатських групах.

Ось такий був перший день третьої сесії. Депутати, як мовиться, звірили годинники. Що ж, відлік часу почався.

Світлана ПИСАРЕНКО, парламентський кореспондент «Голосу України».

Репліка

З ТОЧКИ ЗОРУ ТУРКА...

Слухав трансляцію першого засідання третьої сесії Верховної Ради УРСР і в цілому задоволений: нібито більше порядку буде. Але хотів би, щоб депутати не проминули цікавого зауваження свого колеги з Одещини Романова. Він спитав: «Де будуть відпочивати наші люди, якщо ми не заслухаємо і не вирішимо питання про рекреаційну зону Північного Причорномор'я, яке я уже вношу не вперше. Правда, в документі хтось в комісії весь час править на «Південне». Але це ж Туреччина». Отже, є в комісіях люди, які на речі дивляться з точки зору турка. Хай не буде це образою для справжніх турків, але хіба ми не бачимо, що серед депутатів такі трапляються. Вчитися треба!

Іван БІЛОКІНЬ, вчитель.

Київ.

Л. М. КРАВЧУК НА ВСЕСВІТНЬОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ ФОРУМІ

ДАВОС (Швейцарія). (Кор. ТАРС — Укрінформ). 31 січня тут відкрився Всесвітній економічний форум. Серед його учасників — відомі політичні діячі та економісти Європи, Азії, Північної і Південної Америки.

Безперечно, важливою подією дня стала прес-конференція Голови Верховної Ради Української РСР Л. М. Кравчука для представників світових засобів масової інформації, які тут акредитовані. У ній взяли участь кореспонденти та журналісти провідних газет, теле- і радіокомпаній світу, таких як «Інтернешнл геральд трибюн», «Фігаро», Сі-ен-ен, Бі-бі-сі тощо.

На початку прес-конференції Л. М. Кравчук зробив коротку заяву, в якій охарактеризував сучасний політичний та соціально-економічний стан у республіці, ті кроки, які вже зроблені на шляху реалізації прийнятої Верховною Радою Української РСР Декларації про державний суверенітет України, виклав свої думки про місце України у сучасному міжнародному співтоваристві.

Потім Голова Верховної Ради Української РСР відповів на численні запитання журналістів. Їх особливо цікавили практичні проблеми та шляхи реалізації суверенітету України в майбутньому, особливо в сфері економіки, принципи побудови нового Союзу суверенних держав, відносини між республіками і Центром, ставлення Українського парламенту до подій у Прибалтиці.

Цікава розмова відбулась про Україну, її багату історію, культуру, традиції українського народу, про складний, але сповнений надій сьогоднішній день.

У цілому прес-конференція пройшла в атмосфері відвертості, щирої зацікавленості та взаєморозуміння.

Увечері цього ж дня відбулась урочиста церемонія відкриття Всесвітнього економічного форуму — «неформальної зустрічі лідерів світової економіки-91», як назвали цю подію деякі журналісти. У вступному слові президент форуму Клаус Шваб висловив сподівання, що буде зроблено ще один важливий крок до зміцнення економічного співробітництва всіх зацікавлених країн, які закладуть міцну основу стабільності та процвітання в усьому світі.

В центрі уваги нинішнього форуму — вплив конфлікту в районі Перської затоки на світову економіку, процеси економічних перетворень в СРСР, проблеми екології та ряд інших питань. Попереду у його учасників — тиждень напруженої роботи. Поряд з пленарними засіданнями вона проходитиме по секціях. Одна з них розглядатиме питання інтеграції радянської економіки у світове господарство та вивчення заходів, що можуть стимулювати цей процес.

ПРАВО НА СВОБОДУ ВИБОРУ

ЖЕНЕВА. (ТАРС). Українська РСР послідовно виступає за створення для кожного народу світу умов, за яких він завжди міг би вільно реалізувати право на самовизначення. Неухильне додержання цього права є необхідною умовою поважання прав людини. Про це заявив, виступаючи на сесії Комітету ООН по правах людини, глава делегації Української РСР В. А. Василенко.

Поважання права народів на самовизначення, відзначив він, означає визнання багатоваріантності суспільного розвитку, сполученого з процесами вдосконалення внутрішнього життя кожного народу. Останнім часом такі процеси дали новий імпульс розвиткові національної державності в Українській РСР. Верховною Радою республіки було прийнято відповідні документи. Процеси самовизначення охопили також інші республіки Союзу РСР. Йде нелегкий пошук шляхів формування співдружності радянських республік на якісно новій основі. Ми вважаємо, що така співдружність повинна створюватися з належним поважанням принципів добровільності, справжньої свободи вибору і незастосування силових методів.

На думку Уряду Української РСР, усі члени світового співтовариства повинні виявити солідарність і об'єднати свої зусилля з метою створення у світі умов для безперешкодної і швидкої реалізації всіма народами їх права на свободу вибору, на повноцінний економічний, соціальний і культурний розвиток, на рівноправне і взаємовигідне міжнародне співробітництво, підкреслив глава української делегації.

Указ Президії Верховної Ради Української РСР

Про відповідальність за порушення вимог режиму радіаційної безпеки, заготівлю, переробку і збут радіоактивно забруднених продуктів харчування

З метою посилення охорони здоров'я населення Президія Верховної Ради Української РСР **постановляє:**

1. Встановити, що внесення або вивезення з території, що піддалася радіоактивному забрудненню, без радіометричного контролю і відповідного дозволу будівельних матеріалів, устаткування, транспортних засобів, плодів, ягід, грибів, інших продуктів харчування, домашніх речей або інших предметів, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, — тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі до двохсот карбованців з конфіскацією цих предметів і на службових осіб — до трьохсот карбованців.

Зазначені предмети, вивезені службовими особами, підлягають вилученню. Конфісковані і вилучені відповідно до цього указу предмети знищуються в установленому порядку.

Протоколи про ці правопорушення складають уповноважені на те службові особи органів внутрішніх справ і органів державного санітарного нагляду.

2. Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, — тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від ста до трьохсот карбованців і на службових осіб — від двохсот до п'ятисот карбованців.

Продукти харчування та інша продукція, зазначені в частині першій цієї статті, підлягають знищенню.

Протоколи про ці правопорушення складають уповноважені на те службові особи органів Державного санітарного нагляду, Державного ветеринарного нагляду, Державного комітету СРСР по стандартах та його органів, які здійснюють державний контроль за стандартами і засобами вимірювань, Державної інспекції по якості товарів і торгівлі Міністерства торгівлі Української РСР, лабораторій радіаційного контролю міністерств і відомств Української РСР, організацій споживчої кооперації.

Справи про правопорушення, передбачені статтями 1 і 2 цього указу, розглядають народні судді районних (міських) народних судів.

3. Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, якщо ці дії вчинені протягом року після накладення адміністративного стягнення за таке ж порушення, — караються позбавленням волі на строк до двох років, або виправними роботами на той же строк, або штрафом у розмірі до двох тисяч карбованців.

Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, якщо вони спричинили шкоду здоров'ю людей або потягли за собою інші тяжкі наслідки, — караються позбавленням волі на строк до п'яти років.

Попереднє слідство в справах про злочини, передбачені цією статтею, провадиться слідчими прокуратури.

4. У зв'язку з цим внести доповнення і зміни до таких законодавчих актів Української РСР:

1) До кодексу Української РСР про адміністративні правопорушення (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122; 1985 р., № 17, ст. 415, № 24, ст. 553, № 44, ст. 1056; 1986 р., № 15, ст. 326, № 27, ст. 539, № 52, ст. 1957; 1987 р., № 12, ст. 226, № 25, ст.ст. 453, 454, № 35, ст. 674, № 49, ст. 1009, № 50, ст. 1016; 1988 р., № 33, ст. 808, № 52, ст. 1184; 1989 р., № 19, ст. 182, № 22, ст. 236, № 49, ст. 673; 1990 р., № 5, ст.ст. 59, 60, № 12, ст. 194, № 18, ст. 278, № 20, ст. 313, № 22, ст. 367):

а) Доповнити кодекс статтею 42^2 такого змісту:

«Стаття 42^2. Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції

Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі від ста до трьохсот карбованців і на службових осіб — від двохсот до п'ятисот карбованців.»;

б) Статтю 46^1 викласти в такій редакції:

«Стаття 46^1. Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що піддалися радіоактивному забрудненню

Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в спеціально визначеній зоні радіаційного забруднення, що виражається у проникненні в цю зону без дозволу відповідних органів або самовільному поселенні у ній, або знищенні, пошкодженні чи перенесенні знаків радіаційного забруднення або огорожі зазначеної зони, або винесенні чи вивезенні з неї без відповідного дозволу будівельних матеріалів, устаткування, транспортних засобів, домашніх речей або інших предметів, —

тягне за собою накладення штрафу на громадян у розмірі до двохсот карбованців з конфіскацією цих предметів і на службових осіб — до трьохсот карбованців.

Внесення або вивезення з території, що піддалась радіоактивному забрудненню, без радіометричного контролю і відповідного дозволу будівельних матеріалів, устаткування, транспортних засобів, плодів, ягід, грибів, інших продуктів харчування, домашніх речей або інших предметів, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, —

тягнуть за собою накладення штрафу на громадян у розмірі до двохсот карбованців з конфіскацією цих предметів і на службових осіб — до трьохсот карбованців.

Умисне придбання і використання для виробничих потреб зазначених у цій статті будівельних матеріалів, устаткування, транспортних засобів, які винесено або вивезено з території, що піддалась радіоактивному забрудненню, —

тягне за собою накладення штрафу в розмірі до двохсот карбованців з конфіскацією або вилученням цих предметів»;

в) Статтю 221, частину другу статті 277 і частину першу статті 294 після слів «правопорушення, передбачені» доповнити словом і цифрами «Статтею 42^2»;

г) У пункті 1 частини першої статті 255:

в абзаці двадцять першому цифри «155» замінити цифрами «42^2, 155»;

абзац двадцять третій після слова «статті» доповнити цифрами «42^2»;

в абзаці 28 цифри «42^1» замінити цифрами «42^1, 42^2, 46^1»;

в абзаці 29 цифри «42^1» замінити цифрами «42^1, 42^2»;

доповнити цей пункт абзацом такого змісту:

«Лабораторій радіаційного контролю міністерств і відомств Української РСР, організацій споживчої кооперації (Стаття 42^2)»;

2) До Кримінального кодексу Української РСР:

доповнити кодекс статтею 227^2 такого змісту:

«Стаття 227^2. Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції

Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, якщо ці дії вчинені протягом року після накладення адміністративного стягнення за таке ж порушення, —

караються позбавленням волі на строк до двох років, або виправними роботами на той же строк, або штрафом у розмірі до двох тисяч карбованців.

Заготівля, переробка з метою збуту або збут продуктів харчування чи іншої продукції, радіоактивно забруднених понад рівні, що допускаються, якщо вони завдали шкоди здоров'ю людей або потягли за собою інші тяжкі наслідки, —

караються позбавленням волі на строк до п'яти років»;

3) У частині першій статті 112 Кримінально-процесуального кодексу Української РСР цифри «227^1» замінити цифрами «227^1, 227^2».

Голова Верховної Ради Української РСР Л. КРАВЧУК.

м. Київ, 28 січня 1991 року.

ЩАСЛИВИЙ, ХТО ОТРИМАВ

Ситуація

Тривожні листи надходять до редакції щодо невчасного отримання і взагалі ненадходження нашої газети до читачів. «Хочу бути, — пише студент Одеського держуніверситету В. Баранов, — не тільки передплатником, а й постійним читачем «Голосу України». Боляче читати такі рядки. Щоб з'ясувати ситуацію, звернувся до заступника міністра зв'язку республіки В. БОЯРЧУКА. З розмови стало ясно:

Перше. Чому передплатники невчасно отримують газету? Головна причина в тому, що вона друкується тільки в Києві. Навіть за умови, що редакція завжди підписуватиме газету до друку за графіком, все одно не всі отримають її в день виходу у світ. Наш транспорт (залізничний, автомобільний, авіа) не в змозі зробити такого чуда. Для порівняння: республіканські і центральні газети, що мають можливість друкуватися в деяких обласних центрах, досягли високого (95 відсотків) рівня доставки своєї продукції, однак, як бачимо, 5 відсотків і їхнього видання потрапляє до читачів на другий день.

На превеликий жаль, рівень доставки нашої газети досягає поки що половину рівня інших. Як же бути? Досвід наших колег підказує, що нам треба йти тим же шляхом. Скажімо, для західного регіону, куди може ввійти п'ять областей, газету доцільно буде друкувати, наприклад, у Львові. Ще для ряду областей випуск газети можна налагодити у Дніпропетровську чи Запоріжжі. Таким чином є можливість прискорити доставку вдвічі. Отже, як бачимо, вихід із становища є і, до речі, це не завдасть збитків (тираж у підсумку буде немалий) для названих підприємств. Колектив редакції «Голосу України», вивчивши умови й обставини, що склалися, докладає зусиль, аби запізнення доставки газет було мінімальним.

Друге. Чому окремі номери газети зовсім не потрапляють до поштових скриньок читачів? Відповідь слід шукати на комбінаті друку видавництва «Радянська Україна» і у виробничому об'єднанні «Київський поштамт». Що мається на увазі? А те, що перше підприємство через недосконалу техніку і неякісний папір недовкладає газети в пачки. Ось окремі конкретні адреси читачів, котрі з тих чи інших причин (про них мова піде далі) не отримали нашу газету: Синельникове Дніпропетровської області (Г. Ісенко), Пригоже Барвінківського району Харківської області (В. Верютін), Солонці Миргородського району Полтавської області (О. Мілько), Петрівське Краснолуцького району Луганської області (А. Єсауленко), Луганськ, вул. Радянська, 73-а, кв. 102 (К. Сєдашев), Славута Хмельницької області (М. Колачко), Новомутин Конотопського району Сумської області (В. Журба), Одеса, вул. Енгельса, 7, кв. 35 (В. Баранов), Вінниця, вул. Свердлова, 133, кв. 71 (Г. Черненський), Водяне Пустомитівського району Львівської області (С. Хитра), Харків, вул. 60 років СРСР, 49, кв. 47 (П. Заволока), Дніпропетровськ, вул. Фрунзе, 6, (І. Шевцов), Тюмень (Б. Кепещук).

До помилок комбінату додаються ще помилки виробничого об'єднання «Київський поштамт». Звісно, від цього читачам не легше. Їм байдуже, у кого які виникають труднощі. Як кажуть, наші проблеми є нашими. Отож, щоб зарадити справі, начальник цеху залізничної експедиції В. Курило внесла Міністерству зв'язку УРСР пропозиції. Шкода тільки, що їм чомусь не дають путівки в життя.

Дещо пом'якшити ситуацію з недосилком газет можна було б, якби комбінат друку був господарем свого слова, зокрема щодо виконання договору з виробничим об'єднанням «Київський поштамт».

З усього сказаного слід зробити короткий, але важливий висновок: щоб шановні читачі не гадали, чи отримають вони сьогодні газету «Голос України», комбінату друку, експедиції і редакції є над чим замислитись.

Володимир РУБЧАК.

КОРОТКО З ЛИСТІВ

Наше майбутнє в нашій державності, в нашому національному відродженні. Всі ми: українці і неукраїнці, комуністи і некомуністи, віруючі й атеїсти є громадянами України. Боротися нам треба не один з одним, а з нашою бідністю, відсталістю, провінційністю.

А. ПОДОЛЬСЬКИЙ.
Веселинове Миколаївської області.

Декотрі депутати твердять, що колгоспи треба зберегти, що вони себе ще не розкрили, ще не показали. Як на мене, то колгоспи себе дуже добре показали, що вони ні на що не здатні, що вони не можуть нагодувати наше населення. Вдумайтесь. За 60 років колгоспи себе ще не показали?! То що, ще 600 років чекати?

С. НАДЮК.
Сміла Черкаської області.

Що я хочу бачити у вашій газеті:

1. Різні погляди (це значить — комуністів, соціалістів, республіканців, народників і т. ін.).
2. Відповіді на основні запитання: суверенітет, власність, державний устрій, Союзний договір і т. ін.

Застерігаю: не скочуйтесь на спомини і констатацію різних фактів, що ми самі бачимо. Змусьте людей думати і вести полеміку.

В. ЛУКИШ.
Кіровоград.

СОЛДАТИ НЕ ВИННІ

З ініціативи народного депутата Верховної Ради України І. Юхновського започатковано Фонд спорудження пам'ятника жертвам Другої світової війни незалежно від того, на якому фронті вони воювали. Злочинцями були політики, а солдати виконували наказ як «гвинтики» і водночас жертви тоталітарних режимів.

Перший в Радянському Союзі пам'ятник такого гатунку планується звести на місці якоїсь великої битви Великої Вітчизняної війни, і представники усіх народів, що воювали, зможуть поставити біля нього табличку...

Ще один благодійний, ще один пам'ятник. Здавалося б, нічого незвичного у цій пропозиції немає. Та в нинішній вибухонебезпечній ситуації ця

— Тільки факт —

акція має стати миротворчою. Годі й казати, наскільки потрібні нині розмаїтні, миротворчі ідеї, справи, «формули» злагоди, які б витіснили із нашого сьогодення марнослів'я незалежно від його забарвлення.

Заснування фонду відбулося напередодні впровадження військового патрулювання. Ігор Юхновський на запитання—чи не слід дати відсіч військовим — відповів так:

— Найкраща «відсіч» — не звертати на них уваги, робити своє.

І справді, солдати не винні. Вони є сини своїх матерів, і українських зокрема. Судити треба тих, хто ховається за анонімними комітетами національного порятунку. А солдати, нерідко зовсім юні, виконують наказ. Я, звісно, не ясновидяща Ванга, і не можу прогнозувати ситуацію. Та знаючи зблизька Львів та львів'ян, з усією відповідальністю берусь спростувати недоброзичливі усні й друковані чутки про загрозу так званих львівських «бойовиків». Львів попри складний вузол соціально-політичних проблем (а де їх зараз нема?) — місто миротворче.

Думаю, що не одна мати підійде до солдатів, яким випала така нелегка місія і лагідно запитає: «Як вам ведеться, синочки? Чи не померзли?».

Оксана АПУНЕВИЧ.
Львів.

— Репортаж —

ПОГЛЯД З ГАЗЕТНОГО КІОСКУ

Якби спитати Ганну Андріївну Гілюк, що таке ринок, вона з властивою їй щирістю відповіла б: «Та ось він, ринок, перед вами!». Я сиджу в її металевій стандартно-союздруківській будці. На дворі— за 15 градусів нижче нуля. Обігрівач ледь жевріє. Мої руки й ноги заклякли від холоду, кулькова ручка не хоче вписати. А Ганна Андріївна весело, з дотепними примовками відпускає покупцям свій крам. «Це ще нічого, — зауважує філософськи, — от улітку тут й спектися можна». Багатьох покупців не питає, що треба. За десять років служби знає всіх своїх, «постійненьких».

— Вам «правдочку комсомольську?» Закінчилася «правдочка» першою!

Говорить мені, що за «комсомольською правдочкою» добре пішли «Известия». На годиннику — 11-та ранку. Пресу завезли пізно. Та ще й несподіваний мороз скував замок. Втім, незважаючи на всі ці маленькі прикрощі, біля віконця весь час черга. От уже й пака «кози», тобто «Комсомольского знамени» тане. Браво, колеги! Вашою продукцією Ганна Андріївна пригощає, як смачним десертом своїх «постійненьких».

Віртуозно Ганна Андріївна складає щось на зразок «джентльменських наборів», часто й на карбованця газет набігає. Добре йдуть «Правда», «Радянська Україна», «Київська правда», «Молодь України», «Сільські вісті». «Київський вісник».

— Вам «Совершенно секретно»? Нема, на жаль. Приходьте через кілька днів!

І пояснює мені: «План за січень виконали, то й не дають. За рахунок чого? Подорожчала ваша преса — не забувайте! Грошей з людей беремо втричі більше. От вам і план...».

Тим часом за кіоском на п'ятачку вже вирує той самий ринок, що розгорнувся перед очима Ганни Андріївни ще тоді, коли видатні наші академіки-економісти сушили голови, яким йому бути? Тут він — вільний. Тобто за елементарним принципом: продається все, що купується. Циганські десанти жіночими командами так налагодили торгівлю цигарками, що будь-який бізнесмен позаздрив би. Які завгодно марки! Хочеш, плати гроші, ні, давай купони. З жувачками найрізноманітніших інофірм стоять підлітки. Дивовижне це видовище! За партами їм би посидіти, цим дітям, та з добрими, розумними педагогами...

Мандарини, лимони, земляні горіхи — із Закавказзя. Квашена капуста, чудова картопля, консервовані огірки — то вже наше. Й усього цього досхочу. Ціни? Страшні! Репліка Ганни Андріївни дещо охолоджує мої гастрономічні наміри: «Не беру я в них нічого. Та й іншим не раджу. Хтозна, в якому бачку вони квасять ту капусту».

Тим часом народу на ринку більшає. Через дорогу навпроти вже відчинився універмаг «Дитячий світ». І враз спрацьовують горизонтальні зв'язки. Дефіцит, за яким під універмагом простоюють цілими днями, з'являється на п'ятачку біля зупинки метро «Дарниця» вмить. Звісно, втридорога. І якщо вже далі йти за аналогією до ринкових відносин, то тут ви зіткнетеся з усіма найхарактернішими їх ознаками. Бартерні угоди, прямі міжнародні зв'язки? Без проблем! Поруч — готель «Братіслава». Без дипломатичних церемоній наші зарубіжні гості передають товар з рук у руки, який тут же надходить до покупця. Причому товарну кон'юнктуру знають добре, й не тільки по Києву, а по всій країні. Усе можна купити — від «варенок» до шпильок для волосся. Навіть продукти харчування, медпрепарати з посилок гуманітарної допомоги, яку добрі диваки «звідти» не розподілили заздалегідь. А, може, й розподілили.

Утім, поки Ганна Андріївна роздає своїм клієнтам їхні газетні набори, помічаю, що й запас «Правды Украины» вичерпується.

З острахом поглядаю на стопку «Голосу України». Він розходиться не так швидко. Зважуюся й пропоную примірник черговому покупцеві.

— «Голос України»! Нова газета? Хочу! Давайте!

У черзі почався рух: «І мені дайте. І мені...».

Вкотре пересвідчуюся: реклама — річ колосальна!

Раптом на п'ятачку довкола кіоску заметушився народ. Циганки зникли, наче їх вітром здуло. Кудись поділися власники закавказьких фруктів та наші «колгоспники» порозбігалися.

— Це полковник з'явився. Бачите, он він, переодягнений. Діловий чоловік. Зараз порядок буде, — каже Ганна Андріївна. — Не один прийшов. Хлопці з ним, уже повели, кого треба...

Ринку, як не було. Та й чи був він взагалі, той ринок, без якого ми вже задихаємося?

Того дня до 14.00 Ганна Андріївна продала близько тисячі примірників союзних та республіканських газет.

Людмила КОРОЛЬ.

ЯК ПИЛИП ...

або ЧИ ПРОГНОЗУВАЛИСЬ МОЖЛИ...

В обнародуваних союзних декретах про спільне патрулювання міліції та армії сказано, що воно спрямоване на захист громадян від розгулу правопорушних елементів. Акція сприймається людьми не байдуже. Та й здійснюється вона, як зазначалось в документах, «на прохання трудящих».

Проте, соціально-психологічний прогноз свідчить, що в кінцевому підсумку проголошена мета (якщо сьогодні не забити на сполох!!!)

може пер... тилежніст... деться не... чинного ... нення і ... ного, най... рії всіх к... військово...

Це вкр... жане (да... не стало... не таким...

1. Фо...

— Це ж треба! —

ПІД...

У травні минулого року Верховна Рада СРСР прийняла новий пенсійний закон. Відповідно до нього, мені як інвалідові Вітчизняної війни II групи з жовтня 1990 року збільшили трудову пенсію на 105 карбованців. Однак документ з цього приводу надійшов до ощадкаси тільки в другій половині січня нинішнього року. Отож, уперше я одержав нову пенсію за січень у понеділок, 21-го числа. Тоді ж одержав і доплату за три місяці — жовтень, листопад і грудень, що й зафіксовано в моїй особистій пенсійній картці. Всю суму видали купюрами по 50 карбованців. А 22 січня — Указ Президента.

Переночували ті гроші одну ніч, і наступного дня я поніс їх назад для обміну до тієї ж ощадкаси № 53960122. Саме тоді, коли дійшла моя черга, завідуюча дала зро...

зуміти, ... не підля... довий пр...

Насту... баю до ... ного ві... що на П... чаю кер... заяву. З... ції «Ку... ня КДБ... го не пр... зав, що... ня...ово... р... і дві н... спекуля... дою, ні ... здобува... доходів. ... листа, ... мене д... сії при... конкомі... сії, гол... схопити... що роз... фінанси...

— Ласкаво просимо! —

ЛЕЙПЦІГ ЧЕКАЄ УКРАЇНЦІВ

У Києві побували представники керівництва Лейпцігського ярмарку Герльт Уве, Андреас Рейнхардт, Хейрун Лінке, які разом з консулом Генерального Консульства Німеччини Берндом Гліманном вели переговори в Раді Міністрів УРСР про участь України у весняному ярмарку у Лейпцігу. Наш кореспондент взяв інтерв'ю у керівника відділу керівництва Лейпцігського ярмарку Герльта Уве.

— Пане Уве, у зв'язку з об'єднанням Німеччини щось змінилося в організації Лейпцігського ярмарку?

— По-перше, він увійшов у сузір'я світових ярмарків. По-друге, почав діяти в умовах вільного ринку. Тому, щоб витримати конкуренцію, нам довелося змінити напрям роботи й структуру. Тепер буде чіткий розподіл по галузях. Наприклад, у лютому буде ярмарок моди, у квітні — книжковий. Незабаром складемо й план проведення ярмарків і на 1992 рік.

— Яке місце відводиться Україні на цьому ярмарку?

— О, до вашої республіки у нас великий інтерес. Цьому сприяють давні зв'язки Києва і Лейпцига. Ми знаємо можливості київських та інших українських підприємств, тому чекаємо, що у березні Україна покаже свої досягнення у верстатобудуванні, електроніці. Ми зустрілися із заступником Голови Ради Міністрів УРСР Урчукіним і передали запрошення на ярмарок. Він оцінив його позитивно.

— На яких умовах Україна братиме участь в ярмарку?

— На пільгових. Ми виділили республіці 260 квадратних метрів для експозиції. Плату за це не братимемо, як і за монтаж стендів.

— Дещо дивує така благодійність...

— Не дивуйтесь. Адже у нас давні зв'язки і дуже великий інтерес до українського ринку. До того ж ми хочемо збудувати міст між

Заходо... створи... ших п... підпис... трактин... фірм ... рахуно... 300 у... до Ле... буде ... респуб... ни.

...ньої Р... модопо... у ярма...

несме... пешта...

— ... ту: Ле... До зу... березн...

На ...

Олекс...

НЕ ВИННІ

...ки факт

...ати миротворчою. ...и, наскільки пот... розмаїтні, миро... справи, «форму... які б витіснили ...огодження марно... ...жно від його за...

...фонду відбуло... ...дні впровадження ... патрулювання. ...ський на запи... ...е слід дати відсіч ...відповів так: ...а «відсіч» — не ...их уваги, робі...

...солдати не винні. ...своїх матерів, і ...зокрема. Судити ...то ховаться за ...комітетами націо...нального порятунку. А солдати, нерідко зовсім юні, виконують наказ. Я, звісно, не ясновидяща Ванга, і не можу прогнозувати ситуацію. Та знаючи зблизька Львів та львів'ян, з усією відповідальністю берусь спростувати недоброзичливі усні й друковані чутки про загрозу так званих львівських «бойовиків». Львів попри складний вузол соціально-політичних проблем (а де їх зараз нема?) — місто миротворче.

Думаю, що не одна мати підійде до солдатів, яким випала така нелегка місія і лагідно запитає: «Як вам ведеться, синочки? Чи не померзли?».

Оксана АПУНЕВИЧ.
Львів.

ЯК ПИЛИП З КОНОПЕЛЬ,

або ЧИ ПРОГНОЗУВАЛИСЬ МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ СПІЛЬНОГО ПАТРУЛЮВАННЯ?

Що турбує

В обнародуваних союзних декретах про спільне патрулювання міліції та армії сказано, що воно спрямоване на захист громадян від розгулу правопорушних елементів. Акція сприймається людьми не байдуже. Та й здійснюється вона, як зазаначалось в документах, «на прохання трудящих».

Проте, соціально-психологічний прогноз свідчить, що в кінцевому підсумку проголошена мета (якщо сьогодні не забити на сполох!!!) може перерости у свою протилежність. А саме: відбудеться не послаблення злочинного світу, а його зміцнення і виникнення ще одного, найстрашнішого в історії всіх країн, комплексу — військово-мафіозного.

Це вкрай загрозливе, небажане (дай, Боже, щоб цього не сталося) явище зумовлене такими обставинами.

1. Формальне поєднання двох різнорідних структур для підтримання правопорядку буде лише у фізичному вимірі їх посиленням, у всіх інших — відбудеться фактичне роз'єднання інтересів, волі і настроїв груп патрулюючих, виникне реальна загроза появи між ними конфліктних ситуацій.

2. Додача до міліції військових одиниць логічно призведе до зниження її вимогливості до себе і відповідальності за стан правопорядку.

3. Відсутність в армії контролю з боку народу, який над міліцією здійснюють Ради, відповідальності армійських офіцерів перед оточуючим соціальним середовищем, для якого вони є здебільшого «не своїми, а чужими, прибулими здалеку», певне озлоблення безквартирних військових офіцерів до місцевого населення, а також інколи зневага до прав людини, — все це об'єктивно призведе до порушень громадянського спокою і може спричинитись до тієї «целой цепи трагических ошибок», які, за твердженням Б. Пуго, і стали причиною кривавих подій у Вільнюсі.

4. Усе це, й те, що в армії були і є елементи, які не уникли до призову правопорушень, а також потенційні правопорушники, відкриває канал для зрощування якоїсь частини захисників законності з його порушниками та з мафією.

Завдяки наказам двох міністрів й Указу Президента СРСР поряд з існуючим десятиліття військово-промисловим комплексом, який висотав народну кров, може з'явитись його напарник — жахливий військово-мафіозний комплекс.

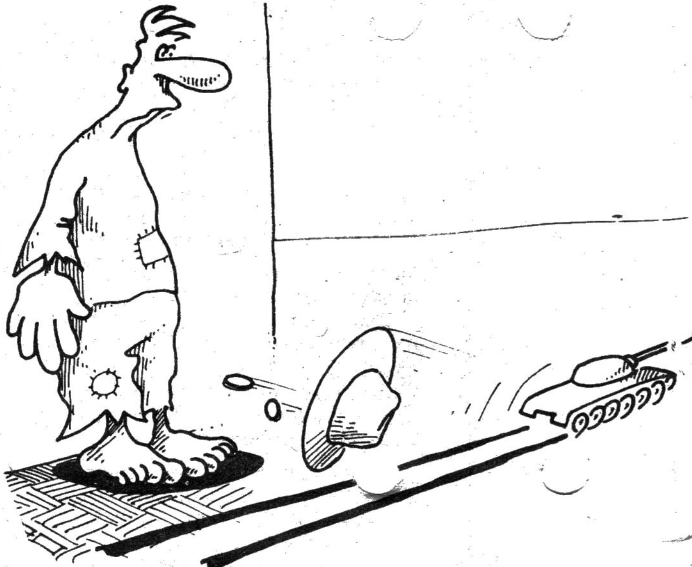
Тож запити до депутатів такі:

1. До мудрості кого із вас, повноважних представників великого народу, зверталися при підготовці названих вище актів супердержавні мужі?

2. Чи не досить наданих вам прав українським народом (а це всі нації і народності, які живуть у нас дружно) для того, щоб, нарешті, союзні і ваші власні закони, приймалися з попереднім соціально-психологічним прогнозуванням і не «вистрілювали» по народу зненацька, як вистрибував «Пилип з конопель»?

3. Чи не логічно прийняти Закон про термінове зміцнення міліції найдостойнішими військовими шляхом їх переведення до особового складу МВС?

Ваш виборець Іван ВАЛЬКО,
політолог, доктор філософських наук, професор.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

...Д З ГАЗЕТНОГО КІОСКУ

...са — не забувай... ...з людей беремо ...е. От вам і ...

...за кіоском на ...вирує той самий ...озгорнувся перед ...Андріївни ще ...идатні наші ака... ...міста сушили го... ...ому бути? Тут він ...Тобто за елемен... ...ципом: продаєть... ...купується. Циган... ...жіночими коман... ...лагодили торгів... ...ии, що будь-який ...оздарив би. Які ...рки! Хочеш, пла... ...давай купони. З ...йрізноманітніших ...ять підлітки. Ди... ...довище! За пар... ...посидіти, цим ді... ...обрими, розумни... ...лимони, земля... ...із Закавказзя. ...уста, чудова кар... ...ровані огірки — ...Й усього цього ...Страшні! Реплі... ...дріївни дещо охо... ...астрономічні на... ...у я в них нічо... ...ин не раджу. Хто... ...бачку вони ква... ...ту».

...народу на ринку ...ез дорогу навпро... ...инився універмаг ...в. І враз спрацьо... ...нтальні зв'язки. ...ким під универ... ...тоюють цілими ...яється на п'ятач... ...нім метро «Дар... ...Звісно, втридо... ...вже далі йти за ...ринкових відно... ...зтяті з усі... ...ернішими їх оз... ...рні угоди, прямі ...язки! Без проб...лем! Поруч — готель «Братіслава». Без дипломатичних церемоній наші зарубіжні гості передають товар з рук у руки, який тут же надходить до покупця. Причому товарну кон'юнктуру знають добре, й не тільки по Києву, а по всій країні. Усе можна купити — від «варенок» до шпильок для волосся. Навіть продукти харчування, медпрепарати з посилок гуманітарної допомоги, «яку добрі диваки «звідти» не розподілили заздалегідь. А, може, й розподілили.

Утім, поки Ганна Андріївна роздає своїм клієнтам їхні газетні набори, помічаю, що й запас «Правды Украины» вичерпується.

З острахом поглядаю на стопку «Голосу України». Він розходиться не так швидко. Зважуюся й пропоную примірник черговому покупцеві.

— «Голос України»? Нова газета? Хочу! Давайте!

У черзі почався рух: «І мені дайте. І мені...».

Вкотре пересвідчуюся: реклама — річ колосальна!

Раптом на п'ятачку довкола кіоску заметушився народ. Цигани зникли, наче їх вітром здуло. Кудись поділися власники закавказьких фруктів та й наші «колгоспники» порозбігалися.

— Це полковник з'явився. Бачите, он він, переодягнений. Діловий чоловік. Зараз порядок буде, — каже Ганна Андріївна. — Не один прийшов. Хлопці з ним, уже повели, кого треба...

Ринку, як не було. Та й чи був він взагалі, той ринок, без якого ми вже задихаємося?

Того дня до 14.00 Ганна Андріївна продала близько тисячі примірників союзних та республіканських газет.

Людмила КОРОЛЬ.

Це ж треба!

ПІДОЗРІЛА... ПЕНСІЯ

У травні минулого року Верховна Рада СРСР прийняла новий пенсійний закон. Відповідно до нього, мені як інвалідові Вітчизняної війни II групи з 3 жовтня 1990 року збільшили трудову пенсію на 105 карбованців. Однак документ з цього приводу надійшов до ощадкаси тільки в другій половині січня нинішнього року. Отож, уперше я одержав нову пенсію за січень у понеділок, 21-го числа. Тоді ж одержав і доплату за три місяці — жовтень, листопад і грудень, що й зафіксовано в моїй особистій пенсійній картці. Всю суму видали купюрами по 50 карбованців. А 22 січня — Указ Президента.

Переночували ті гроші одну ніч, і наступного дня я поніс їх назад для обміну до тієї ж ощадкаси № 53960122. Саме тоді, коли дійшла моя черга, завідуюча дала зрозуміти, що доплата обмінові не підлягає, бо то — нетрудовий прибуток.

Наступного ранку шкандибаю до Ленінського районного відділення Ощадбанку, що на Пушкінській, 45. Вручаю керуючій О. Старишко заяву. Знаючи, що до операції «Купюра» має відношення КДБ, я в тій заяві нічого не приховував. Чесно сказав, що з моменту одержан[illegible] [illegible]вої пенсії [illegible]до цього р[illegible], тобто за [illegible]тора дня і дві ночі, не займався ні спекуляцією, ні контрабандою, ні рекетом, взагалі не здобував ніяких нетрудових доходів. Однак, прочитавши листа, керуюча спрямувала мене до депутатської комісії при Ленінському райвиконкомі. До тієї самої комісії, головне завдання якої — схопити за руку «тіньовика», що розвалює економіку і фінанси держави.

На запитання, на якій підставі мене підозрюють у причетності до мафії, О. Старишко послалась на п. 4 постанови Кабінету Міністрів СРСР від 22 січня. А там сказано таке: «Суми грошових знаків вартістю 50 і 100 карбованців понад розміри місячної пенсії приймаються від пенсіонерів за заявами по окремих відомостях без обміну і передаються для розгляду в комісії при рай(міськ)виконкомах.

Вибачайте, але я не пред'являв для обміну жодної купюри понад місячну доплату до пенсії за жовтень, листопад і грудень і жодної купюри понад розмір пенсії за січень. Та, як з'ясувалося, райощадбанк керувався ще і якимись телефонограмами — інструкціями зверху. Коли ж я висловив бажання познайомитися з ними, О. Старишко категорично відмовила в цьому. Тим часом заступник начальника Київського міського управління Ощадбанку СРСР К. Сологуб сказала мені: «Ніяких вказівок з грифом «секретно» нікому не надсилалось».

Ось такі вони, справи у фінансовому відомстві. А тепер відкрию секрет. Доплату до пенсії за поранення на підступах до Берліна я спокійно, без тіпання нервів, обміняв... поза ощадкасою. В іншій державній установі. А от де і яким чином — не скажу. Шкандибати ж до комісії при райвиконкомі мені було і соромно, і принизливо. Та й мабуть в бюрократичних поневіряннях таки не уникнув би інфаркту. А так все гаразд.

Дмитро ДОНСЬКОЙ,
ветеран війни і праці.

...П...

— УС... ...ганізація... ...нує?

— УС... громадс... ...нізація ... для захи... громадс... прав. До... ...пів над... УСС мо... член бу... Переконa... справа ... студенті... них та ві... дів. Сьо... ...нізаціях ... ...ловік.

...членства ... у Києві, ... петровськ... ві, Черка... Чернівця... Хоч сп... статус, а... да мусит... нормаль... як завжд... реальнос... публікан... знайшло... Профсп... дентська... може й ... ків... Зм... приватни... ж дещо ... новлено ... дентів, в... у роботі... ганізаці... діалог з... тат — ... дій. Спо... зусиллям... ціально-... тя студе...

— Як... порушен... справи п... дентсько...

— Це... несподів... ли, щ... командн... ме рева... підтверд... ли спроб... лжесвід... вокацій.

— Як... арешту? ... шому по...

— В ... підписано... прокурор...

ЛЕЙПЦІГ ЧЕКАЄ УКРАЇНЦІВ

...ні побували представ...ерівництва Лейпцігсько...ярмарку Герльт Уве, Анд... Рейнхардт, Хейрун Лін... разом з консулом Ге... ...ого Консульства Німеч... Берндом Гліманном ...переговори в Ра... ...Міністрів УРСР про ...України у весняно... ...ярку у Лейпцігу. Наш ...ондент взяв інтерв'ю у ...а відділу керівництва ...ського ярмарку Герль...

...Пане Уве, у зв'язку з ...нням Німеччини ...змінилося в організа... ...ліпцігського ярмарку?

...По-перше, він увійшов ...р'я світових ярмарків. ...те, почав діяти в умовах вільного ринку. Тому, щоб витримати конкуренцію, нам довелося змінити напрям роботи й структуру. Тепер буде чіткий розподіл по галузях. Наприклад, у лютому буде ярмарок моди, у квітні — книжковий. Незабаром складемо й план проведення ярмарків і на 1992 рік.

— Яке місце відводиться Україні на цьому ярмарку?

— О, до вашої республіки у нас великий інтерес. Цьому сприяють давні зв'язки Києва і Лейпціга. Ми знаємо можливості київських та інших українських підприємств, тому чекаємо, що у березні Україна покаже свої досягнення у верстатобудуванні, електроніці. Ми зустрілися із заступником Голови Ради Міністрів УРСР Урчукіним і передали запрошення на ярмарок. Він оцінив його позитивно.

— На яких умовах Україна братиме участь в ярмарку?

— На пільгових. Ми виділили республіці 260 квадратних метрів для експозиції. Плату за це не братимемо, як і за монтаж стендів.

— Дещо дивує така благодійність...

— Не дивуйтесь. Адже у нас давні зв'язки і дуже великий інтерес до українського ринку. До того ж ми хочемо збудувати міст між Заходом і Сходом. Тому створимо всі умови для ваших підприємств, щоб вони підписали угоди, уклали контракти з представниками фірм Західної Європи. За рахунок ярмарку повеземо 300 українських бізнесменів до Лейпціга. Думаю, що це буде корисно і для вашої республіки, і для Німеччини.

— Які країни з колишньої Ради Економічної Взаємодопомоги братимуть участь у ярмарку?

— Всі. Ми чекаємо бізнесменів з Варшави, Будапешта, Праги...

— Дякую за бесіду.

— Передайте через газету: Лейпціг чекає українців. До зустрічі на ярмарку у березні.

Олександр БІЛИК.

На знімку: Герльт УВЕ.
Фото Олександра КЛИМЕНКА.

РІВНЕНСЬКИЙ МАМАЙ

Мало кому відомо, що в Рівненському краєзнавчому музеї є одна із старовинних картин славнозвісної серії про легендарного козака Мамая. Колись, після розгрому Запорозької Січі та придушення Гайдамаччини, ці твори народного живопису широко побутували на всій Україні. Селяни прикрашали ними свої оселі. Очевидно, любили «Козака Мамая» й на тодішній Волині, зокрема на Рівненщині. Про це й свідчить унікальний експонат музею.

Свого часу картину досліджував кандидат мистецтвознавства М. Лисенко-Дністровський. Він відтворив кобзу Мамая, що також стала експонатом музею.

Григорій ДЕМ'ЯНЧУК,
краєзнавець.

Новини з усієї Укра...

ВИСТАВКА — В КОМІРНО...

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. Тут уперше в Радянському Союзі відбулася міжнародна виставка рекламної та книжкової графіки, ілюстрацій, шрифту та плаката Бієнале Моравської картинної галереї Чехо-Словаччини.

На ній експонуються 132 призові роботи кращих плакатистів з 20 країн світу. Поряд з такими відомими авторами, як Пабло Пікассо, Сальвадор Далі, представлені й українські художники Віталій Шостя, Олександр Лемберський, Володимир Поднечаєв, Валерій Вітер, Борис Бойко, Микола Поніков, Володимир Карвасарний. Саме завдяки останньому хмельничани отримали унікальну можливість на власні о... друкован... му світі ... Виставка... того.

Радіст... ставки за... ємним ф... на в му... театрі, в... щення х... реконстр... 10 років ... ник го... А. Город... обіцяє: «... відкриєм... ставка, я... ляни, пр...

Михайло... власни... «Голос...

...З КОНОПЕЛЬ,

...НАСЛІДКИ СПІЛЬНОГО ПАТРУЛЮВАННЯ?

Що турбує

...ості у свою про-
... А саме: відбу-
... послаблення зло-
...іту, а його зміц-
...нинення ще од-
...рашнішого в істо-
...ін, комплексу —
...афіозного.
... загрозливе, неба-
... Боже, щоб цього
...) явище зумовле-
... обставинами.
...мальне поєднання

двох різнорідних структур для підтримання правопорядку буде лише у фізичному вимірі їх посиленням, у всіх інших — відбудеться фактичне роз'єднання інтересів, волі і настроїв груп патрулюючих, виникне реальна загроза появи між ними конфліктних ситуацій.

2. Додача до міліції військових одиниць логічно призведе до зниження її вимогливості до себе і відповідальності за стан правопорядку.

3. Відсутність в армії контролю з боку народу, який над міліцією здійснюють Ради, відповідальності армійських офіцерів перед оточуючим соціальним середовищем, для якого вони є здебільшого «не своїми, а чужими, прибулими здалеку», певне озлоблення безквартирних військових офіцерів до місцевого населення, а також іноколи зневага до прав людини, — все це об'єктивно призведе до порушень громадянського спокою і може спричинитись до тієї «целой цепи трагических ошибок», які, за твердженням Б. Пуго, і стали причиною кривавих подій у Вільнюсі.

4. Усе це, й те, що в армії були і є елементи, які не уникли до призову право-порушень, а також потенційні правопорушники, відкриває канал для зрощування якоїсь частини захисників законності з його порушниками та з мафією.

Завдяки наказам двох міністрів й Указу Президента СРСР поряд з існуючим десятиліття військово-промисловим комплексом, який висотав народну кров, може з'явитись його напарник — жахливий військово-мафіозний комплекс.

Тож запити до депутатів такі:

1. До мудрості кого із вас, повноважних представників великого народу, зверталися при підготовці названих вище актів супердержавні мужі?

2. **Чи не досить наданих вам прав українським народом** (а це всі нації і народності, які живуть у нас дружно) для того, щоб, нарешті, союзні і ваші власні закони, приймалися з попереднім соціально-психологічним прогнозуванням і не «вистрілювали» по народу зненацька, як вистрибував «Пилип з конопель»?

3. Чи не логічно прийняти Закон про термінове зміцнення міліції найдостойнішими військовими шляхом їх переведення до особового складу МВС?

Ваш виборець Іван ВАЛЬКО, політолог, доктор філософських наук, професор.

Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Про кого говорять

ДОНІЙ ПРО ДОНІЯ

ДОНІЙ Олесь, киянин, 21 рік, п'ятикурсник історичного факультету КДУ. Голова Київської філії УСС, виконуючий обов'язки голови Української республіканської студентської спілки, безпартійний. Мати — старший інженер-програміст, батько — старший науковий співробітник, економіст.

— УСС — що це за організація і кого вона об'єднує?

— УСС — незалежна громадсько-професійна організація студентів, заснована для захисту їхніх соціальних, громадських та політичних прав. Дотримуємося принципів надпартійності. Членом УСС може бути комуніст, член будь-якої іншої партії. Переконання — особиста справа кожного. Приймаємо студентів середньо-спеціальних та вищих учбових закладів. Сьогодні у наших організаціях понад 3 тисячі чоловік. Чітко фіксованого членства не маємо. Філії є у Києві, Донецьку, Дніпропетровську, Харкові, Полтаві, Черкасах, Вінниці, Одесі, Чернівцях та інших містах. Хоч спілка має офіційний статус, а це значить, що влада мусить всіляко сприяти її нормальній діяльності, закон, як завжди, існує окремо від реальності. Навіть для республіканської УСС досі не знайшлося приміщення. Профспілка, та ще й студентська — не кооператив, може й зачекати кілька років... Змушені працювати на приватних помешканнях. Все ж дещо вдалося зробити. Поновлено у вузах кілька студентів, виключених за участь у роботі неформальних організацій. Маємо плідний діалог з Мінвузом, результат — підвищення стипендій. Сподіваємося спільними зусиллями поліпшити й соціально-побутові умови життя студентів.

— Як ви розцінюєте факт порушення кримінальної справи проти активістів студентського голодування?

— Це не було для нас несподіванкою. Ми розуміли, що адміністративно-командний апарат прагнутиме реваншу. На слідстві це підтвердилось: був тиск, були спроби фальсифікацій та лжесвідчень, є факти провокацій.

— Яка причина вашого арешту? Мета обшуку у вашому помешканні?

— В ордері на обшук, підписаному заступником прокурора міста, вказано: обшук проводиться на предмет вилучення зброї, нелегальної літератури та мегафона. Звідки з'явилась думка про зброю — загадка. Під час слідства про це запитань не виникало. Загадковий і термін «нелегальна література». Вилучили два підручники з історії, західного видання, брошуру про репресії 30—40 років, газети на зразок «Вісника РУХу» та «Вільного слова», що їх вільно можна придбати на кожному кроці. Згодом усе повернули, без пояснень і вибачень. Але вінцем таємності був мегафон. Якщо мати його заборонено, то чому мегафони вільно продаються у магазинах? Повідомлення прес-центру прокуратури не відповідає дійсності. Коли мені надходила повістка, я завжди приходив до слідчого. У в'язниці у мене не було допитів, якщо не рахувати спробу слідчого почути свідчення про події, де я не був. Хотів зустрітися з адвокатом — відмовили. Пізніше прокурор УРСР пропонував мені підписати каяття-зобов'язання, але я відмовився: не вважаю себе порушником закону. Хочеться побажати слідчим робити свою, потрібну суспільству, справу чистими руками, без шантажу й спроб втиснути в документи неправдиву інформацію. Ми всі громадяни однієї країни й маємо рівні права.

— Постанова Верховної Ради, прийнята на вимоги голодуючих студентів, виконується?

— Повністю виконано лише пункт про відставку В. Масола, і то, мабуть, тому, що частково виконати його неможливо.

— Ваші найближчі плани?

— Плануємо продовжити діалог з Верховною Радою УРСР. Як громадяни, як виборці, ми наполягатимемо на виконанні нею власної постанови. Повністю виключаємо насильницькі методи й будемо діяти у межах Конституції УРСР, якщо й протилежна сторона її не порушуватиме.

Сергій ДМИТРИЧЕНКО.

КОРОТКО З ЛИСТІВ

...Перебуваючи в «союзі непорушнім», український народ сам потребує відродження національної самосвідомості, але з проголошенням суверенітету, потрібно докорінно змінити стратегію в національному питанні і звернути увагу на неукраїнців. Це надзвичайно важливо. Неукраїнці повинні бачити в українцях старшого люблячого брата. В кожному номері необхідно приділяти увагу якомусь конкретному некорінному народові в найдоброзичливішій формі...

П. ТКАЧЕНКО.

Софіївка Дніпропетровської області.

...ДОЗРІЛА... ПЕНСІЯ

... доплата обмінові
..., бо то — нетру-
...
...о ранку шканди-
...нінського район-
...ення Ощадбанку,
...кінській, 45. Вру-
...ий О. Старишко
...чи, що до опера-
...» має відношен-
... в тій заяві нічо-
...вував. Чесно ска-
... моменту одержан-
... до цього
...ою за ...тора дня
... не займався ні
..., ні контрабан-
...етом, взагалі не
...яких нетрудових
...нак, прочитавши
...юча спрямувала
...путатської комі-
...нінському райви-
...ті самої комі-
... завдання якої —
...уку «тіньовика»,
...е економіку і
...жави.

На запитання, на якій підставі мене підозрюють у причетності до мафії, О. Старишко послалась на п. 4 постанови Кабінету Міністрів СРСР від 22 січня. А там сказано таке: «Суми грошових знаків вартістю 50 і 100 карбованців понад розміри місячної пенсії приймаються від пенсіонерів за заявами по окремих відомостях без обміну і передаються для розгляду в комісії при рай(міськ)виконкомах.

Вибачайте, але я не пред'явив для обміну жодної купюри понад місячну доплату до пенсії за жовтень, листопад і грудень і жодної купюри понад розмір пенсії за січень. Та, як з'ясувалося, райощадбанк керувався і якимись телефонограмами — інструкціями зверху. Коли ж я висловив бажання познайомитися з ними, О. Старишко категорично відмовила в цьому. Тим часом заступник начальника Київського міського управління Ощадбанку СРСР К. Сологуб сказала мені: «Ніяких вказівок з грифом «секретно» нікому не надсилалось».

Ось такі вони, справи у фінансовому відомстві. А тепер відкрию секрет. Доплату до пенсії за поранення на підступах до Берліна я спокійно, без тіпання нервів, обміняв... поза ощадкасою. В іншій державній установі. А от де і яким чином — не скажу. Шкандибати ж до комісії при райвиконкомі мені було і соромно, і принизливо. Та й мабуть в бюрократичних поневіряннях таки не уникнув би інфаркту. А так все гаразд.

Дмитро ДОНСЬКОЙ, ветеран війни і праці.

...і Сходом. Тому
...сі умови для ва-
...смств, щоб вони
...годи, уклали кон-
... представниками
...дної Європи. За
...ому повеземо
...ських бізнесменів
...а. Думаю, що це
...о і для вашої
... і для Німеччи-
...

...країни з колиш-
...Економічної Взає-
...братимуть участь

... Ми чекаємо біз-
... Варшави, Буда-
...і...

...о за бесіду.

...айте через газе-
...чекає українців.
... на ярмарку у

...сандр БІЛИК.
...у: Герльт УВЕ.
Фото ... КЛИМЕНКА.

РІВНЕНСЬКИЙ МАМАЙ

Мало кому відомо, що в Рівненському краєзнавчому музеї є одна із старовинних картин славнозвісної серії про легендарного козака Мамая. Колись, після розгрому Запорозької Січі та придушення Гайдамаччини, ці твори народного живопису широко побутували на всій Україні. Селяни прикрашали ними свої оселі. Очевидно, любили «Козака Мамая» й на тодішній Волині, зокрема на Рівненщині. Про це й свідчить унікальний експонат музею.

Свого часу картину досліджував кандидат мистецтвознавства М. Лисенко-Дністровський. Він відтворив кобзу Мамая, що також стала експонатом музею.

Григорій ДЕМ'ЯНЧУК, краєзнавець.

Новини з усієї України

ВИСТАВКА — В КОМІРНОМУ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ. Тут уперше в Радянському Союзі відбулася міжнародна виставка рекламної та книжкової графіки, ілюстрацій, шрифту та плаката Бієнале Моравської картинної галереї Чехо-Словаччини.

На ній експонуються 132 призові роботи кращих плакатистів з 20 країн світу. Поряд з такими відомими авторами, як Пабло Пікассо, Сальвадор Далі, представлені й українські художники Віталій Шостя, Олександр Лемберський, Володимир Поднечаєв, Валерій Вітер, Борис Бойко, Микола Понікаров, Володимир Карвасарний. Саме завдяки останньому хмельничани отримали унікальну можливість на власні очі бачити розвиток друкованого плаката в усьому світі за останні 20 років. Виставка діятиме до 21 лютого.

Радість від унікальної виставки затьмарюється неприємним фактом: проходить вона в музично-драматичному театрі, в той час як приміщення художнього музею реконструють вже близько 10 років. І весь час заступник голови облвиконкому А. Городецька оптимістично обіцяє: «Оце візьмемось і відкриємо». А поки що виставка, як колись казали селяни, проводиться в комірному.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».

СОН БЛАКИТНИЙ З БАНТИКОМ

КИЇВ. Художні виставки у Республіканському будинку актора — це вже традиція, а не виняткова подія. Нинішня — відгомін міського фестивалю дитячої та художньої творчості, що проходив торік. Діти найбільш чарівні в своїй безпосередності. Тож так хочеться усміхнутися, розглядаючи «Блакитного слона» Іри Бородаєвої, загадкового «Блакитного вершника» Юлі Гресевої чи казкового «Блакитного птаха» Наталі Ковриженко...

Дітям потрібен світ не тільки барвистий, а й безпечний. Створити його можуть дорослі. Тож нехай у різних установах буде більше виставок дитячого малюнка, що нагадуватимуть про це постійно, а не тільки раз у п'ять років, коли прийде черговий фестиваль.

Людмила ЗУБКО.

ПОГОДА

2 та 3 листопада у республіці утримається холодна погода. Температура вдень 11—17, вночі 13—19, у західних областях 18—23, на Прикарпатті місцями до 30 градусів морозу. На Південному березі Криму вдень 3—5, уночі 7—9 градусів морозу.

По республіці пройде невеликий сніг, лише на заході вдень 2 лютого без опадів. Вітер переважатиме північно-східний, 5—10 метрів за секунду.

По Києву та області вдень 2 лютого місцями невеликий сніг. Вітер північно-східний, 5—10 метрів за секунду. Температура 12—17 градусів морозу.

Професор Джордж Грабович — директор Українського наукового інституту при Гарвардському університеті, президент Міжнародної асоціації україністів. Як і більшість наших земляків за кордоном, він щиро вболіває за долю України, його хвилює розвиток демократичних процесів у республіці, хід економічних перетворень.

Нещодавно на запрошення наукової громадськості республіки він вкотре побував у Києві. Пропонуємо вашій увазі інтерв'ю з професором Д. Грабовичем.

Думка іноземного спеціаліста

СУВЕРЕННА ЧАСТИНА СУВЕРЕННОЇ ДЕРЖАВИ?

— Пане Грабовичу, український парламент прийняв Концепцію переходу до ринкової економіки. Аналогічні документи прийняли парламенти інших республік, Верховна Рада СРСР. Але вже зараз можна сказати, що перехід до ринку за «українським», «президентським», «шаталінсько - явлінським» варіантами — дуже складна справа. Чи зможемо ми на шляху до ринкової економіки обійтися власними силами без допомоги Заходу?

— Виробничий і ресурсний потенціал України досить вагомий. Але досвіду ринкового господарювання замало. Тому методологічною допомогою не варто гребувати. Хоча не все треба і сліпо копіювати: системи різні.

— Чи впевнені на Заході, що кредити, валюта, яку виділяють СРСР, не будуть вкладені у розвиток військово-промислового комплексу?

— Зараз такого побоювання немає. Довіра до радянської сторони досить висока. Але деякі аномалії, які відбуваються останнім часом, насторожують. Проте і сам військово-промисловий комплекс збуває свою продукцію на Захід. Идеться не тільки про зброю, а й про мирну продукцію, яка з'явилась внаслідок конверсії.

Але головний гарант плідного співробітництва — побудова справді демократичної і правової держави. Інакше — всього можна чекати.

— А може, спрацьовує інстинкт самозбереження? Маю на увазі страх перед «диким, напівголодним, озброєним російським ведмедем»...

— Думаю, що все значно складніше. Є досить багато причин, які спонукають Захід до таких дій. Німці, наприклад, вдячні Горбачову, що дав їм можливість об'єднатися. Американці — за дозвіл євреям емігрувати з СРСР. Уряд США — за підтримку політики у Перській затоці. Вдячність ця і переростає у кредити.

Але важливо, щоб ці кошти сприяли процесам демократизації, розвиткові ринкових відносин, а не зникли у якійсь прірві, що було не раз. Проте я особисто і багато моїх колег також вважаємо, що треба допомагати не центру, а республікам. І така думка набирає на Заході все більшого поширення.

— Доки думка набирає поширення, Захід продовжує допомагати саме центру, а не республікам...

— На жаль, так. І це помилка. Як політична, так і економічна. Треба сказати, що пропаганда центру на Заході діє досить ефективно. Преса переповнена розповідями про анархію у республіках, жахливі події у Баку, Молдові. Але ніде немає аналізу причин міжнаціональних конфліктів.

— Безробіття. Його із жахом очікують тисячі моїх співвітчизників, оскільки це один із атрибутів ринкового господарювання. Захід же давно працює у такій системі координат. Ваша думка з приводу безробіття, яке чекає на наше суспільство.

— Справді, безробіття — це трагедія. Але якщо суспільство цивілізоване, правове, то для безробітних існують пільги, їм подається допомога. Згідно з урядовою програмою, кожен безробітний забезпечений необхідним мінімумом. В цілому на програму допомоги безробітним витрачаються мільйони доларів. Багаті діляться з бідними.

У США 4—5 відсотків населення — безробітні. Але вони не помирають з голоду на вулицях, як це донедавна писали радянські газети. Та чого там приховувати: деякі безробітні в Америці живуть краще, ніж частина ваших співвітчизників, що працюють. Такою є дійсність.

Потрібно пам'ятати також, що безробіття — це трудові ресурси. Стопроцентне забезпечення роботою прирікає систему на неефективне існування.

— Пане Грабовичу, ви були безробітним?

— У тому значенні, про яке йде мова, — ні. Був безробітним, коли навчався в університеті. Але то не безробіття...

— Існує така думка, що здебільшого Захід продає нам стару технологію, застаріле обладнання. Мовляв, на тобі, небоже, що мені не гоже.

— Це серйозне запитання. Справді, якщо бізнесом чи іншою роботою, що має вихід на міжнародну арену займатимуться некомпетентні люди, то все може бути Захід не треба ідеалізувати. Там є бізнесмени, які прагнуть до наживи за будь-що. Якою буде моя порада? Коли щось незрозуміло, то треба звертатися до фірм-консультантів, які високо тримають честь своєї марки. І треба вчитися...

— Як ви ставитесь до твердження, що дух підприємництва на Україні вже знищено?

— Справді, шкоди завдано чимало. Процес деградації торкнувся й України. Але таланти ще є, вони не знищені повністю. Тепер лише треба створити умови, щоб вони розквітли. Що маю на увазі? Насамперед приватизацію економіки, приватну власність на землю. Врешті-решт привести у дію Декларацію про суверенітет України.

— Як ви ставитесь до суверенітетів області, міста, району, навіть окремих сіл?

— Суверенітети — дуже відповідальна справа. В ідеалі стопроцентного суверенітету не існує. Я глибоко переконаний, що Україна має бути суверенною державою, а не суверенною частиною суверенної держави. Це — парадокс.

У свою чергу, якщо на значній території є якісь свої регіональні особливості, то, можливо, варто подумати про федеративний устрій хоча б на Україні. Але робити це треба зважено, враховуючи всі «за» і «проти». Головне, щоб створити таку структуру, яка була б гуманною, демократичною і дозволила б усім народам добре жити.

Розмову вів Леонід БРОВЧЕНКО, економічний оглядач «Голосу України».
Фото Олега МАРКЕВИЧА.

ВАЛЮТНИЙ ГАМАНЕЦЬ

ЧИ СПРИЯЄ РОЗВИТКОВІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА СРСР «ПРО ОСОБЛИВИЙ ПОРЯДОК ВИКОРИСТАННЯ ВАЛЮТНИХ РЕСУРСІВ У 1991 РОЦІ»?

Як випливає з преамбули Указу, цей акт покликаний сприяти задоволенню нагальних потреб економіки та населення, ефективному використанню валютних надходжень, гарантованому виконанню зобов'язань СРСР щодо погашення зовнішньої заборгованості. Весь тягар відповідальності за намічену програму покладено на підприємства і організації. Тепер 40 відсотків валютної виручки від експорту продукції вони мають передавати до союзно-республіканського фонду.

Аргументи, що ними обгрунтовується необхідність таких заходів, важко назвати переконливими. Про яку саме зовнішню заборгованість іде мова? В світі нема країни, яка була б вільною від боргів. Це нормальне явище в економіці. Однак, виходить, що трудові колективи мусять за власний кошт латати «чорну дірку» дефіциту, породжену прорахунками або некомпетентністю уряду. Але ж підприємства не відповідають за борги держави.

Що ж до ефективного використання валютних ресурсів, яке начебто стане можливим, варто лише втілити Указ у життя, то добре знаємо, чим обернулася для народного господарства багатірічна монополія центру у зовнішньоекономічній сфері. В усякому разі, наївно сподіватися, що ті управлінські структури, які довели країну до фінансової прірви, здатні «сотворити диво». Вони, гадаю, здатні лише загострити кризу.

Достеменно відомо, що, скажімо, трубопровідна арматура для газової промисловості, закуплена союзними зовнішньоторговельними організаціями, не витримує ніякої критики. Хоч була можливість придбати обладнання на порядок вищої якості. з бездоганною репутацією. Чи винні у цьому на підприємстві?

Перекрити канали марнотратства, звичайно, складніше, ніж витрусити валютні гаманці у трудових колективів. Ну, що з того, що вони втрачають стимул до випуску продукції на експорт?

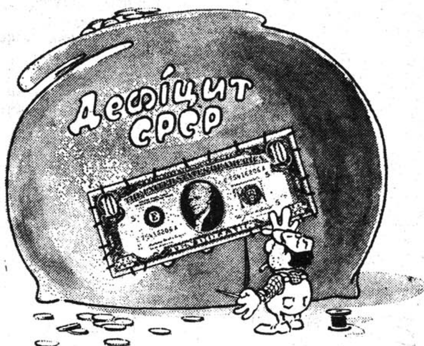
Є ще один бік справи. Відсутність економічного інтересу, безліч бюрократичних перепон у справі квотування й ліцензування експортно-імпортних угод, безумовно, призведе до різкого зменшення вантажопотоку «туди», а відповідно — й питома вага виручки від реалізації готової продукції. Адже підприємства за браком валюти не зможуть оновлювати устаткування, впроваджувати прогресивну технологію.

Такого розвитку події наберуть уже невдовзі. Але й сьогодні негативні наслідки Указу даються взнаки. Скасування права підприємства вільно виходити на контакти з іноземними фірмами, здійснювати взаємні комерційні розрахунки спонукали тих, у кого є валютні заощадження, терміново шукати їм застосування. Хто підрахує, скільки доларів, фунтів, марок хутко і непомітно перелилось на рахунки іноземних банків, спільних підприємств? На них дія Указу не поширюється. А скільки укладено нашвидкуруч недолугих з економічної точки зору угод, скільки коштів витрачено на придбання нікому не потрібного імпорту? І все заради того, аби хоч якось прилаштувати (поки дають) чесно зароблений капітал. «Валютна лихоманка», яка завдала величезної шкоди, — то закономірна захисна реакція підприємства від сваволля адміністративно-командного тиску.

Неабияке розчарування викликав Указ у ділових людей на Заході. Вже кілька років я уповноважений представляти на міжнародному ринку науково-технічну продукцію Сумського ВНДІ компресорного машинобудування, тож чув коментарі до президентського вердикту, як то кажуть, з перших вуст. Зводяться вони до того, що за такої нестабільної економічної політики мати з нами справу надто ризиковано. Валюта, яку ми нагромаджували для забезпечення своєї частини зобов'язань, по спільному підприємству, тепер не може бути спрямована за призначенням. Не бачачи гарантій реалізації валютних операцій, фірма охолола до проекту і, мабуть, назавжди.

Ніхто не застрахований від помилки. Навіть Президент з його штатом радників. Те, що згадуваний Указ помилка, очевидно. Його потрібно якнайшвидше скасувати. Інакше економіці буде завдано непоправної шкоди.

Юрій РУХЛОВ, співробітник ВНДІ компресорного машинобудування.
Суми.

АРБІТРАЖ РОЗСУДИТЬ

На шляху до ринку

Нові законодавчі акти СРСР та Української РСР значно розширюють коло спорів, що підлягають розгляду в органах арбітражу. Так, стаття 14 Закону про ціни і ціноутворення встановлює право підприємств, організацій, інших юридичних осіб оскаржити в арбітражі порушення цін з боку державних організацій, підприємств, кооперативів та інших юридичних осіб і вимагати відшкодування завданих збитків у випадках реалізації їм товарів і послуг з порушенням вимог чинного законодавства.

Статті 25, 30, 65 і 66 Закону про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування встановлюють арбітражний порядок розгляду спорів органів місцевого самоврядування між собою, а також з підприємствами, організаціями та установами.

Принципово нові категорії спорів, що підлягають розгляду в органах арбітражу, передбачено і союзними законами. Закони про Державний банк СРСР, про банки і банківську діяльність визначають арбітражний порядок розгляду спорів щодо оскарження рішень, які приймають Держбанк СРСР і центральні банки республік у порядку виконання ними функцій ліцензування і контролю за діяльністю комерційних банків. Основи законодавства про інвестиційну діяльність в СРСР відносять до розгляду в арбітражах конфлікти, що виникають унаслідок здійснення такої діяльності.

Коло категорій справ, що їх розглядають арбітражі, розширила і Рада Міністрів СРСР. Постановою союзного уряду від 19 липня 1990 року затвердила Положення про акціонерні товариства і товариства з обмеженою відповідальністю. Ним передбачено арбітражний порядок розв'язання спорів з питань реєстрації і припинення діяльності акціонерних товариств і товариств з обмеженою відповідальністю.

Розширення компетенції органів арбітражу за рахунок спорів, які раніше розглядалися в адміністративному порядку, означає не що інше, як послідовне впровадження ринкових засад у відносинах між суб'єктами господарського обігу. У перспективі всі конфлікти між ними мають розглядатися незалежними органами — арбітражем, судом чи третейським судом. Розгляд господарських спорів виконавчими органами влади суперечить принципам ринкової економіки і фактично звужує нормативний метод державного регулювання економічних процесів. Цей метод у кінцевому підсумку має визначальне значення для становлення ринкових відносин. Серед державних засобів впливу на економіку тільки законодавчі і нормативні акти закладають найбільш глибокі підвалини ринку. Саме вони встановлюють ринковий механізм сталого і системного впливу на розвиток соціально-економічних процесів, визначають формування та функціонування елементів ринкового господарства. У той же час адміністративні і фінансово-економічні методи являють собою оперативні засоби впливу на ринкові відносини і можуть виступати тільки як допоміжні важелі регулювання економіки. Хоча в перехідний період держава змушена активно втручатись в економічні процеси саме з допомогою адміністративних і фінансових важелів.

Розбалансованість економічних відносин перехідного періоду в багатьох випадках зумовила «ефект несумісності» економічних інтересів виробника і споживача. Виробникові певної продукції, особливо монополісту, стає невигідним продовжувати тривалі господарські зв'язки або укладати договори на підставі держзамовлень. Він шукає більш вигідні умови реалізації своєї продукції чи послуг, не враховуючи інтересів збалансованості господарських відносин. Такі дії в умовах нерозвинутості ринкових відносин і гострого дефіциту матеріальних ресурсів призводять до порушення товарно-грошових пропорцій та дестабілізації економіки.

Тому завдання арбітражу полягають у тому, щоб максимально врахувати права і законні інтереси виробника і споживача і в разі виникнення між ними спору винести оптимальне рішення. Відмова виробника від підтримання тривалих господарських зв'язків може бути обгрунтована поважними причинами. Не секрет, що багато які підприємства нашої республіки мають технічно застаріле, спрацьоване устаткування, яке до того ж часто не відповідає екологічним вимогам.

Так, Луганський верстатобудівний завод імені Леніна відмовився від пролонгації договірних зв'язків на поставку тракторних вузлів і деталей для дніпропетровського виробничого об'єднання «Південний машинобудівний завод» і обгрунтував це тим, що самий цех та устаткування перебувають в аварійному стані і що виготовлення даної продукції є збитковим для виробника. Однак Держарбітраж УРСР, проводячи лінію на збереження господарських зв'язків і максимальне задоволення потреб споживача, зобов'язав сторони укласти договір про поставки і на 1991 рік.

Така позиція арбітражу тісно пов'язана з новою проблемою, що виникає в перехідний до ринку період, — боротьбою з монополізмом. Концепція переходу Української РСР до ринкової економіки передбачає спеціальний розділ, у якому сформульовано принципи демонополізації економіки. Вони спрямовані на недопущення зловживань з боку суб'єктів господарського обігу, які займають домінуюче становище на ринку певної продукції чи послуг. Такими зловживаннями можуть бути обмеження чи припинення виробництва, а також вилучення з обігу товарів з метою створення чи підтримання дефіциту, завищення цін. У цих випадках арбітраж має рішуче відстоювати законні інтереси споживача.

Наприклад, Дебальцівський відділок залізниці пред'явив позови з вимогою укладення окремих договорів на подачу і прибирання вагонів з кожним із підприємств вугільної промисловості, які користуються під'їзними коліями на станції Красний Луч. До цього залізниця уклала один договір з «Донбасвантажтрансом», який виступав як єдиний замовник від підприємств вугільної промисловості. Задоволення позовних заяв необгрунтовано призвело б до збільшення додаткових зборів на користь залізниці на суму 275,1 тисячі карбованців за рік. Держарбітраж Донецької області відмовив у позові залізниці, а Держарбітраж республіки залишив це рішення без змін.

Важливим напрямом роботи арбітражу в перехідний період є вирішення спорів про порядок здавання підприємств в оренду. Орендизація державного майна є важливою формою боротьби з монополізмом в економіці і засобом значного підвищення заінтересованості трудящих у кінцевих результатах своєї праці. Арбітражна практика свідчить, що сьогодні конче потрібен республіканський закон про оренду та орендні відносини. Це зумовлено тим, що останні нормативні акти союзного та республіканського урядів з питань оренди не завжди були виваженими і значною мірою гальмують процес орендизації в республіці.

Нові завдання, що стоять перед арбітражем у перехідний до ринку період, ставлять на порядок денний реформу цих органів. Назріла потреба закріпити в законодавстві нові демократичні принципи арбітражного процесу — колегіальність і незалежність арбітра та поліпшити організаційну структуру арбітражу, яка наблизила б його до інституту суду. Зокрема, є пропозиції створити в складі вищого органу арбітражу пленум, президію, колегії тощо. Але при цьому арбітражі повинні зберегти організаційну самостійність. На наш погляд, включення органів арбітражу в єдину судову систему не дасть позитивного ефекту. При механічному злитті двох принципово різних юридикційних систем неодмінно постане багато організаційно-правових проблем, пов'язаних з матеріально-технічним забезпеченням і розмежуванням компетенції.

Дмитро ПРИТИКА,
головний державний арбітр Української РСР.

Визначено два етапи переходу до ринку — підготовчий і перехідний. Підготовчий, зокрема, передбачає розробку проектів, які мають забезпечити правові основи ринку, винесення їх на розгляд Верховної Ради УРСР, яка і має прийняти законодавчі акти.

За рядком повідомлення Держкомстату СРСР

МИЛО ДЛЯ АВТОМОБІЛЯ

Навіть у 1989 році, коли країна агонізувала від «мильного дефіциту», у СРСР вироблялося найбільше в світі мила, як в абсолютних показниках, так і в розрахунку на одну людину — 5,9 кілограма. У США цей показник — 4,4, у ФРН — 3,2, у Франції — 3,4, у Великобританії — 5,1, в Італії — 4,9 кілограма.

Звідкіля ж узявся дефіцит? Пояснення — у таблиці, що ілюструє виробництво синтетичних мийних засобів. Тут ми програємо. США виробляють 15 кілограмів на людину, ФРН — 19, Франція — 20, Великобританія — 24, Італія — 23. А СРСР — тільки 5.

На жаль, невідомий асортимент цих засобів. Адже він також впливає на насичення ринку. Якщо на Заході, приміром, для миття автомобіля, кахелю, скла, підлоги, посуду тощо використовуються різні види миючих засобів, то у нас — або господарське мило, або пральні порошки. Іншого не дано. Тобто немає...

Дозвольте не погодитись

ЯК ПОВЕРНУВ, ТАК І ВИЙШЛО

Подивимось на офіційні дані Держкомстату УРСР. Згідно з ними, Україна вивозить менше продукції і товарів, ніж завозить. Різниця — близько трьох мільярдів карбованців. Якщо взяти експортні поставки, то тут показник інший — вивозимо більше на 6 мільярдів карбованців. Але чи відповідають ці цифри дійсності? Ні. Чому?

Та тому, що офіційна статистика не враховує оборонного комплексу. А він також виробляє національний продукт. На Україні ця галузь промисловості досить розвинута. А коли б статистика враховувала і ці підприємства, то ще треба уточнити, хто у кого на шиї сидить.

А те, що валютного товару ми вивозимо більше, ніж завозимо, про щось говорить? Насамперед про те, що вся валюта за товари, вироблені на Україні, надходить до союзного бюджету, а нам звідтіля виділяють крихти. Ось вам і статистика.

Але це ще не все. За межі республіки вивозиться майже 50 відсотків виробленого прокату чорних металів. Собівартість такого металу — 153 карбованці, а продаємо за 186 карбованців. І глибоко помиляється той, коли скаже, що ми з цього нічого не маємо. А пилюка, дим, газ, а забруднені ріки і водойми, а сплюндровані іржею землі!

Наш метал йде на виробництво чистої продукції — автомобілей, верстатів, обладнання, що повертаються в республіку за відповідними цінами. Вони аж ніяк не стикуються із справжньою ціною прокату чорних металів. Маю на увазі той бруд, який залишається у республіці.

Україна виробляє 192—193 мільйони тонн вугілля. Наші потреби у чорному золоті — 185—186 мільйонів. У чисто теоретичному плані ми могли б самі забезпечувати себе вугіллям. Тим більше незрозуміло, навіщо при такому співвідношенні вивозити за межі республіки 13,4 відсотка вугілля. Водночас завозимо додатково у республіку 21 тисячу тонн вугілля, а вивозимо 25 тисяч тонн. Зустрічні перевезення. Таке можливе тільки у нашій країні.

Минулого року дотації нашій вугільній промисловості складали 6 мільярдів карбованців, нинішнього року — 13 мільярдів. А навіщо це робити? Чи не простіше було б навести порядок у цінах. Що маю на увазі? А ось що.

Ми вивозимо вугілля у 19 країн світу. У поляків купуємо вугілля по 44 карбованці за тонну, а своє продаємо по 15 карбованців. Середньогалузева ж вартість тонни вугілля — трохи більше 12 карбованців. Хіба не попросиш дотацій у держави при такій «торгівлі»? Ось звідкіля беруться козирі, що наша республіка на дотації у Союзу.

Такі, як кажуть, пироги. Така статистика на замовлення.

На закінчення ще одне. Наша економіка аж занадто політизована, що недопустимо у цивілізованому суспільстві. Політика має бути похідною економіки, а не навпаки.

На жаль, при тому правовому нігілізмі, який є на сьогодні, не можна стабілізувати економіку. Що робити? Навести порядок і дисципліну в економіці і політиці. Розум уже не бере гору. Тому треба порядок навести адміністративним шляхом. Це вимушений захід. Але так складаються обставини.

І останнє. Потрібен нам Союз чи ні? Потрібен. Але не такий, який маємо зараз. Треба укласти союзний договір на зовсім інших засадах. Та і рвати десятиліттями сформовані зв'язки означає йти до катастрофи, йти до краху. Ніхто не може передбачити наслідків роз'єднання.

Василь ЄВТУХОВ,
голова Комісії Верховної Ради УРСР з питань розвитку базових галузей промисловості.

Будь-які рішення приймають на основі об'єктивних даних, цифр і фактів. Особливо це важливо, якщо робити аналіз економічної ситуації. Але, на жаль, статистичні дані не завжди відповідають дійсності. І їх можна використовувати, як оте дишло. Як повернув, так і вийшло.

Наш прес-клуб

ОЧИМА ЗАРУБІЖНИХ КОЛЕГ

«Радянський Президент має позитивні наміри, але перебуває в дуже важкій ситуації. Якщо в такому становищі він лавірує і часом застосовує силу, то Сполучені Штати мусять це зрозуміти й дати йому час для розв'язання складних завдань. Адже і президент Буш під час кризи на Близькому Сході не зміг використати всі мирні засоби й застосував силу. Захід повинен запитати себе: якщо не Михайло Горбачов і гласність, то що тоді?».

«Ю. Ес. Ей тудей» (США).

* * *

«Прибалтика і Москва мають численні спільні економічні та політичні інтереси. Виходячи з них, Центр міг би досягти конструктивної і взаємовигідної угоди з прибалтійськими республіками. Однак замість цього Москва вирішила придушити їх силою. Радянський керівник, очевидно, не розуміє повністю всю складність національної проблеми. Тенденції, що розвиваються в Молдові, на Україні та Закавказзі, не обіцяють йому нічого доброго, якщо він не стане на шлях переговорів та порозуміння з республіками. Спираючись на силу, можна на якийсь короткий час утримати єдність імперії. Проте яка республіка після цього довірятиме Москві?».

«Крісчен сайєнс монітор» (США).

* * *

«Звичайно, можна запровадити президентське правління в більшості або навіть в усіх республіках. Але це не вирішить незліченні радянські проблеми. Радше це призведе до громадянської війни, що матиме жахливі наслідки для всього світу.

Президент Горбачов ще міг би якось згуртувати довкола себе громадянські сили, якби відмовився від дальшого придушення республік і склав вину за репресії на своїх міністрів. Але, як здається, він не збирається цього робити. В такому разі СРСР неминуче буде прямувати до хаосу».

«Балтімор сан» (США).

* * *

«Дилема радянського керівництва полягає в тому, що заходи, необхідні для розв'язання одного пакунку проблем, не можуть застосовуватися для вирішення іншого. Наприклад, децентралізація, яка потрібна для економічного прогресу, сприяє рухові неросійських республік до незалежності. Але найбільшою проблемою є те, що навіть обмежені форми демократії стають несумісними із збереженням існуючої радянської імперії. Підлеглими завжди керував Центр за допомогою своїх представників. І тому тепер, посіявши вітер, радянський лідер пожинає бурю, коріння якої — в століттях імперської сваволі».

«Вашінгтон пост» (США).

ЖАХЛИВИЙ УДАР

Сталося те, що передбачали й чого боялися в усьому світі. Під час воєнних дій у води Перської затоки потрапили мільйони тонн нафти. Американське командування назвало цей викид «екологічним тероризмом» з боку Іраку, який, мовляв, таким чином намагається перешкодити висадці союзників на кувейтське узбережжя. Багдад, зі свого боку, звинуватив у цьому антиіракську коаліцію, літаки якої розбомбили нафтосховища в Кувейті. Як би там не було, а величезна нафтова пляма, знищуючи на своєму шляху все живе, просувається на південь до берегів Саудівської Аравії.

Сира нафта в Перській затоці викличе жахливу екологічну катастрофу, заявив один з провідних фахівців Сполучених Штатів з проблем захисту навколишнього

Думка професіонала

середовища Роберт Селмік в інтерв'ю «Голосу Америки». Шкода, яку нафта завдасть флорі й фауні цього регіону, буде безпрецедентною ще й тому, що Перська затока є порівняно невеликою й замкненою природною системою. Нафта обертатиметься в затоці, як у ванні, бо не матиме виходу в світовий океан. Отже, екологічне становище тут невпинно погіршуватиметься. Загинуть мільйони птахів, які живуть у затоці постійно або прилітають зимувати з Європи. Зникне риба, а разом з нею й розвинене рибальство, завдяки якому харчуються багато тамтешніх мешканців.

Що стосується очищення затоки, вважає Роберт Селмік, то деякі стратегічно або економічно важливі ділянки поблизу підприємств та електростанцій можна буде очистити, вклавши величезні кошти. Однак попередня екологічна ситуація в затоці не відновиться протягом десятків, а можливо, й сотень років. З думкою американського спеціаліста погоджуються також радянські експерти. В інтерв'ю, опублікованому газетою «Известия», заступник директора Інституту океанографії С. Гулєв підкреслив, що в Перській затоці сталася більш серйозна катастрофа, ніж усі попередні нафтові аварії. І якщо викиди нафти продовжуватимуться, то наслідки забруднення біосфери затоки неможливо буде прогнозувати.

Як бачимо, війна, про страшні екологічні наслідки якої вже давно попереджали фахівці, дорого коштуватиме людству.

РОБОЧИЙ ДЕНЬ—19 ГОДИН

Чи легко бути парламентарієм у Англії

А як у них!

«Традиції — хороша справа. І все ж для нашого парламенту давно прийшла пора вийти з XVII століття, вступити у XX й підготувати себе до століття XXI», — говорить Херіет Харман, член палати громад від лейбористської партії. Судячи з усього, не одна вона дотримується такої думки.

Подібні висловлювання важко вкладаються у звичні уявлення про британський парламент як найдавніший і добре відлагоджений законодавчий механізм. Між тим, на думку багатьох депутатів, уже слід замислитись над питанням про те чи відповідають умови праці парламентаріїв вимогам, які пред'являють до них професійні заняття політикою.

«Без змін не обійтись, якщо ми бажаємо працювати більш ефективно, — продовжує Херіет Харман. — Узяти, наприклад, встановлений розклад роботи палати громад. Він не сприяє зацікавленості жінок в участі в парламентській діяльності, а депутатів-чоловіків розлучає з їхніми сім'ями».

Нагадаємо, що тепер у нижній палаті 47 депутатів-жінок, тобто 6,5 відсотка загального складу.

Нинішній розклад роботи палати громад такий. Із понеділка до четверга щоденні засідання розпочинаються о 14 годині 30 хвилин, рідко завершуються раніше ніж опів на одинадцяту вечора, а часто-густо дебати затягуються до ранку наступного дня. Лише у п'ятницю робота палати починається о 9.30 ранку й закінчується о 3-й годині дня.

Лідер палати громад Джон Макгрегор із розумінням поставився до пропозиції деякої реформи парламентського регламенту. Але змінити години роботи, на його думку, дуже важко, якщо взагалі можливо. Його аргументи такі. Ранішні години потрібні міністрам, які, будучи членами парламенту, все ж повинні приділяти якийсь час своїм департаментам. Далі, поза рамками пленарних засідань йде активна комітетська робота. У постійних комісіях проходить попередній розгляд різних законопроектів. До речі, процедура проходження кожного проекту передбачає три читання в палаті громад. Треба враховувати, що ці ж законопроекти проходять через палату лордів і виникає потреба в погодженні поправок, які вносяться.

Крім того, при палаті громад діють 14 галузевих депутатських комісій, що «курирують» питання відповідних міністерств. Для їх роботи також потрібно вибирати час. І знову ж, якщо вимагається присутність міністра, то перевага віддається ранковим годинам. З урахуванням усього цього не дивно, що робочий день депутатів часом розтягується до 19 годин!

Але у прихильників змін у регламенті знайшлись свої контраргументи. По-перше, міністри рідко навідуються до палати. Хіба що десь на півгодини на початку засідань, коли розглядають депутатські запити до глав відомств і прем'єр-міністра. По-друге, комітетську роботу є змога вести і в години засідань палати, вибираючи такі дні та години, коли не дебатуються вирішальні питання. До речі, після півгодинного поєдинку міністрів з опозицією кількість учасників засідання в палаті швидко рідшає. І не тільки тому, що в палаті громад не вистачає для всіх сидячих місць (437 на 650 депутатів). Але й тому, що численні робочі контакти, як і зустрічі з виборцями, переносяться в лобі, робочі кабінети і «чайні кімнати».

Річний оклад члена палати громад — 26 тисяч 700 фунтів стерлінгів, і в новому році його буде автоматично підвищено на 2 тисячі 200 фунтів, згідно з індексом зростання вартості життя. Взагалі, це рівень заробітної плати менеджера середньої фірми. Крім того, кожному членові нижньої палати належить сума, яка майже дорівнює окладу, що витрачається на його службові та представницькі потреби.

Багато це чи мало? Нещодавно група членів палати громад підняла питання про підвищення платні. Це передусім представники лейбористської фракції, більшість в якій — це колишні профспілкові діячі, вчителі й муніципальні службовці, що, як правило, не мають можливості підробити на стороні. А жити на два доми (один у столиці, другий на виборчій дільниці) нелегко. У представників партії торі більше шансів одержати прибуток на стороні: адже дві третини з них мають за спиною приватні школи і університетські дипломи. В їхньому послужному списку — репутація досвідчених юристів чи бізнесменів. Тому їм неважко проявити себе в ролі високооплачуваних консультантів чи членів директорських рад компаній. Депутата, який обіймав міністерську посаду, найчастіше чекає «золоте рукостискання» в Сіті. Так, 19 міністрів торі, які вийшли у відставку за часів пані Тетчер, поділили між собою 59 директорських посад у різних фінансових і промислових корпораціях. До речі, оклад міністра—члена кабінету дорівнює 55 тисячам фунтів стерлінгів.

Існує тільки одне правило, яке кожний депутат повинен виконати, якщо отримує прибуток на стороні. Він зобов'язаний оголосити про свій зв'язок з даною корпорацією, якщо на порядку денному виникає питання, яке зачіпає інтереси цієї корпорації чи галузі бізнеса.

Зрозуміло, в колі джентльменів не прийнято багато говорити на подібні теми. Лише преса дозволяє собі розголошувати найсенсаційніші приклади.

Правила «Вестмінстерського клубу» вимагають максимального такту, коли йдеться про питання щодо особистих справ його членів. Але аналогія з клубом все менше влаштовує нове покоління депутатів.

Спартак БЄГЛОВ.

Лондон.

Інформ-шоу

ЗНІМІТЬ КАПЕЛЮХИ, ПАНОВЕ!

Понад 2,6 мільйона тварин було використано у ФРН 1989 року для проведення різних дослідів. Половина з цієї кількості припадає на розробку й випробування ліків. Ці дані, опубліковані кельнською газетою «Експрес», офіційно підтвердив нещодавно міністр сільського господарства Ігнац Кіхле. Згідно із законом про захист тварин, федеральний уряд зобов'язаний через кожних два роки інформувати громадськість про становище в цій справі.

Як наголошує газета, «брати наші менші», крім фармацевтичної промисловості, «беруть також участь» у створенні нових засобів захисту рослин, у визначенні концентрацій отруйних речовин у стічних водах та випробуваннях самих отрут, у фундаментальних дослідженнях.

З усіх позаторішніх піддослідних 2,15 мільйона — гризуни. Але йдуть на офіру науці й собаки, кішки, коні, кози та вівці. 50 відсотків тварин при цьому в муках помирають.

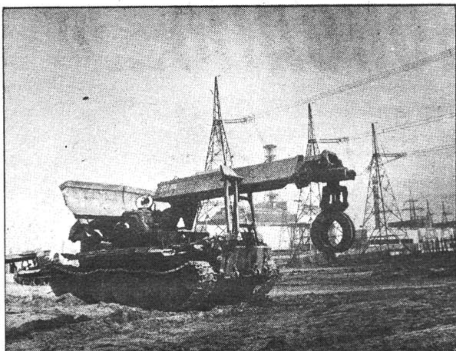
А ХТО БУДЕ ТАТУСЕМ!

Вдавшись до практики штучного запліднення слонів, Таїланд хоче запобігти їх вимиранню. За повідомленням з Бангкока, внаслідок руйнування природного життєвого простору, поголів'я цих тварин у країні скоротилося з кількох сотень тисяч на початку століття до чотирьох тисяч нині. Не може відвернути лихо навіть премія в 160 доларів, що видається власникам робочих слонів за кожне злучення слонихи з самцем. Адже втрата прибутків за 22-місячний період виношування плоду (і, відповідно, припинення «експлуатації» тварини) значно вища від цієї суми. Тому й вирішили власті вдатися до примусового запліднення неприручених слонів. Щоправда, як застерігає генеральний секретар захисту диких тварин Таїланду Пізіт На Паталунг, це спричинить, можливо, «загибель більшої кількості слонів, ніж народиться на світ нових».

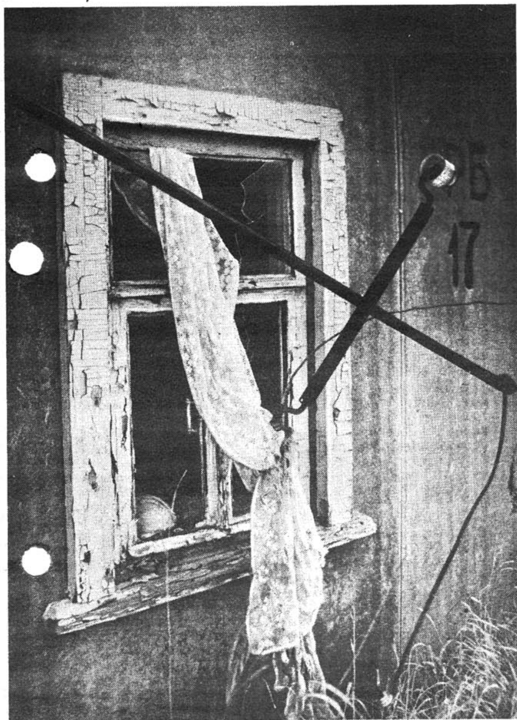
Слони в Таїланді.

Фото із журналу «Шпігель» (ФРН).

СПОГАДИ З ОБ'ЄКТИВОМ

НЕДАВНО з фотокореспондентом газети «Вестник Чернобыля» Володимиром Савраном знову побували в Прип'яті. Ходили по вулицях міста, і на одному з будинків Володимир показав балкон своєї квартири, де жив із сім'єю до аварії на ЧАЕС. Сказав: «Минуло чотири роки, а мені все ще не віриться. Ніби страшний сон...».

Потім зайшли в колишній дитячий садок. На підлозі — ляльки в білих і червоних платтячках, різнокольорові олівці, книжечки і малюнки. На підвіконні в дерев'яній клітці — мертві зелені папуги. Їх забули випустити на волю під час евакуації... Висохлі, як гербарій, квіти у вазонах...

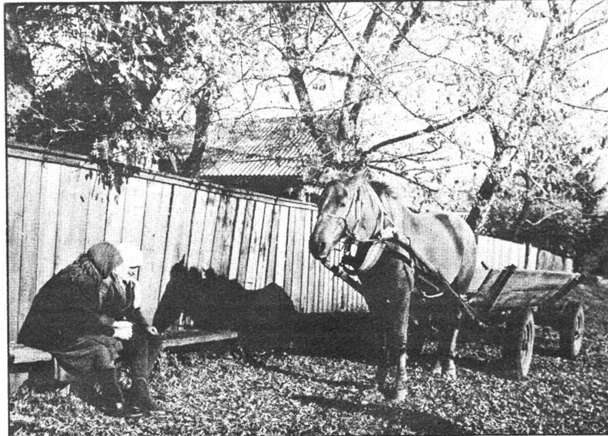
Я був настільки вражений побаченим, що забув про свій фотоапарат. А Володимир фотографував. Не для себе, для людей.

Микола ХРІЄНКО, кореспондент газети «Вестник Чернобыля».

Фото Володимира САВРАНА.

«Я зневажаю монополію...»

Духовність — вінець нашого життя. Без неї людина — не людина, а тварина.

Для мене особисто престиж Президента виріс би, якби я побачив його на біговій доріжці чи тенісному корті.

Роками робилося все можливе і неможливе, щоб знищити мову, культуру, відтак і театри...

Улюблених народних артистів ми звикли бачити у парадних костюмах при світлі юпітерів, які не вияскравлюють, а затушовують неповторне людське «я». У позасценічному житті актора є свої болі й гризоти. Зовсім невеликим був інтервал між нашими зустрічами (ну, хто ще з митців так активно працює у журналістиці, охоче спілкується з нашим братом!), а чуприна в Анатолія Юрійовича стала срібною. Провів у вічність батька, який учив його мудрості за життя, а смертю підштовхнув до вистражданого «гамлетівського» рішення...

Зненацька звалилася на голову пригода: «прихильники таланту» поцупили машину й слід її прохолов. Мокренко віддав належне жіночій передбачливості. Свого часу дружина всупереч його бажанню нишком застрахувала машину. Мабуть, «прихильники таланту» вважали, що народному артисту придбати новий автомобіль так само легко, як свого часу сірники. Гай-гай... Таке буває лише у «загниваючому» світі. А тут народному артистові, який зробив чималий внесок і в духовну скарбницю, і у валютний фонд держави, довелося принизливо оббивати пороги...

Отак ми й бесідували — без юпітерів — про земне, про наші будні

Анатолій Мокренко — народний артист Радянського Союзу, соліст Київського державного академічного театру опери і балету імені Т. Г. Шевченка, лауреат Державної премії Української РСР імені Т. Г. Шевченка, активний діяч Товариства української мови імені Тараса Шевченка. Бути шевченківцем — для митця означає бути голосом України, до якого прислухаються і на Батьківщині, й за її межами. Голос Анатолія Мокренка звучить на престижних сценах і в крихітних сільських клубах, на арені громадсько-політичного життя та із шпальт періодичних видань. Голос сина народу.

— Анатолію Юрійовичу, хотілось би поговорити з вами як із автором грунтовних досліджень різних царин нашого бурхливого суспільного життя. Чи не здається вам, що ейфорія з приводу проголошення суверенітету України майже розвіялася? І депутати, і виборці потерпають: ухвалені закони не спрацьовують, вчорашні пута досі не розв'язані.

— Я не вірю у раптові зміни. Проголошений суверенітет — це передусім духовний фактор, який люди тільки-но починають осмислювати, приміряти себе до нього. З реальним суверенітетом ми по суті не стикалися. Був у нашій історії період УНР — короткий і трагічний, після якого Україна втратила незалежність. Щоб уявити реальний суверенітет, треба мати фантазію. А вона у нашого багатостраждального народу страшенно збіднена падінням культури, дезинформацією та ще недавньою «залізною завісою».

— Бо збіднілим і одноманітним є усе наше життя: робота, злі черги...

— Я готовий до боротьби за суверенітет усіма засобами, що мені доступні. Слава Богу, я поїздив по світу й бачив, як живуть люди у суверенних державах. І противникам суверенітету (а таких було і є чимало серед нас), які стверджують, що на Україні мають діяти переважно російські школи, бо це — багатонаціональна республіка, завжди кажу: поїдьте у Францію, Англію чи Німеччину й поцікавтесь, які там школи? Чи ж є нині мононаціональні держави? Скрізь живуть люди різних національностей. Та у Франції вони вчаться у французьких школах, у Англії — в англійських. А якщо бажають вивчити рідну мову, то знаходять для цього спосіб. До речі, у Франції, я тільки-но звідти повернувся, — в школі діти вивчають до чотирьох мов, якщо вони німці, англійці чи італійці, в тому числі й рідну, а все викладання ведеться французькою.

— Усі ми — незалежно від політичних позицій — по суті одностайні у висновку про те, що загальна культура нашого суспільства вкрай низька.

— Та й саме уявлення про культуру у широкого загалу надто звужене. Хіба ж не свідчить поява Фонду культури про те, що культура вкотре віддана державою на відкуп? Держава повинна займатися культурою як вінцем нашого життя. Бо економіка, матеріальні цінності мають бути не самоціллю, а засобом розвитку духовності. Без неї людина — не людина, а тварина, якій можна покласти сіна в ясла і хай собі їсть.

Ми наблизилися до критичної межі в культурному розвитку. Мені неодноразово доводилося стикатися з людьми з урядових кіл. Не раз пересвідчувався, що й там не знають достеменно, що таке культура, не можуть дати визначення цього поняття.

Втім, був у наших верхах державний діяч із незвичним рівнем духовності та національної свідомості, через що врешті його викинули з політичної гри. Це Шелест. Запам'ятався його шанобливе ставлення до української мови та пісні, хоча у ті, як відомо, загальноприйнятою для офіційного вжитку була російська мова. 1971 року ми летіли разом у складі урядової делегації. Я був вражений, коли Петро Юхимович зробив досить різке зауваження стюардесі, яка перейшла з української на російську мову. В одному з його інтерв'ю недавно прочитав: «Політика — це єдина професія, котра вимагає професійної нещирості». Я згоден із цим судженням. Політик, який довго тримає владу в руках, хоче він чи не хоче цього, врешті стає циніком. Всяка влада розбещує людину, абсолютна ж влада розбещує абсолютно. Я в цьому переконувався багато разів, зустрічаючи людей, з якими навчався, які були хорошими хлопцями, допоки їхні переконання не перекрутила апаратна м'ясорубка. Владу треба обмежувати в часі.

— Донедавна смуга відчуження між керівником того чи іншого рангу і народом була неписаним правилом, законом. Біографії зарубіжних діячів ми знали краще, аніж своїх, хоча утаємниченість приватного життя аж ніяк не сприяє зміцненню авторитету. Радше навпаки.

— Ми бачимо на телеекрані, як Президент США Джордж Буш бігає в парку у спортивному одязі. А ви можете уявити, щоби нашого Президента показали народу без краватки? Для мене особисто престиж Президента виріс би, якби я побачив його на біговій доріжці чи тенісному корті. Але ж наша психіка не готова до такого стану речей, бо службових осіб сприймаємо як монументи, а не як живих людей. Ми поважаємо професіоналізм у тій чи іншій царині діяльності, та передусім слід поважати суто людські якості, бо вони впливають на результати всякої професійної діяльності. І це особливо помітно в царині науки. Пригадаймо, академік Легасов не зміг пережити чорнобильську трагедію, наклав на себе руки, а його колега академік Александров, «батько» Чорнобильської АЕС, чудово витримав «експеримент». Наука й політика завдають великого зла, якщо вони не одухотворені моральністю.

— Я не раз замислювалася над тим, чому високі службові особи тримаються за свої крісла навіть тоді, коли ледве тримаються на ногах. Йдеться, мабуть, не тільки про втрату тих чи інших привілеїв та про вірус влади. Ми не навчені шанувати загальнолюдські цінності, дорожити ними. Отож вихід на пенсію сприймається як тяжка драма, бо без посади наш чоловік — ніхто й ніщо.

— Творчі особистості переважно позбавлені такої закомплексованості, і я радий, що вони виходять на арену політичного життя, вносять у нього свіжий струмінь. Для мене вихід на пенсію відкрив би нові шляхи духовної самореалізації. Я запропонував якось дружині після виходу на пенсію поїхати на село. Організував би художню самодіяльність, викладав би співи у школі. Працювати з дітьми — це прекрасно. Ми ж бо живемо для них і якщо забудемо про це, нічого не вийде у нас із національно-культурним, духовним відродженням. Для чого ж уся ота суєта? Діти — наша вічність, вони підуть далі.

— Нині народжується багато нових видань, і, може, ми дочекаємося тих часів, коли нашу професію уже не називатимуть другою древньою. Яка, на вашу думку, роль розмаїтих засобів масової інформації у формуванні свідомості громадянина суверенної держави?

— Я зневажаю монополію у всіх її проявах і не вірю в те, що якась одна газета може бути цілком об'єктивною. Кожна громадська організація прагне мати свій рупор. І кожен рупор буде по-своєму тенденційним. І це нормальний, вважаю, стан речей, за це не слід докоряти видавцям. Моїм поглядам і смакам найбільше імпонує «Літературна Україна». Я відмовився передплачувати «Правду» після бульварної обструкції щодо Єльцина, та вряди-годи читаю і цю газету, бо хочу знати, хто як думає. Потому інтегрую різні судження, осмислюю їх, виходячи з власного досвіду, й роблю власні висновки. Демонополізація преси й інших джерел інформації приведе врешті до розкріпачення думки. Але ж є ще і професійна честь! Упродовж двох з половиною років я студіював 29 томів Соловйова і порівнював їх з багатотомною історією України, написаною радянськими вченими. Не треба бути фахівцем, аби відчути, наскільки тенденційні радянські автори, які послуговувалися історією для «виправдання» тих чи інших подій. Якщо якийсь цар був дурним від природи, то Соловйов так і писав, хоча й був монархістом за політичними переконаннями. Та, окрім них, він мав свої уявлення про честь, об'єктивність, правдивість. Нині я читаю Костомарова, історію русів і можу дозволити собі самостійно розібратися в тому, що я знаю. Це велика радість.

Може, я в чомусь неправий, але спираюсь на власний досвід, а не повторюю, мов папуга, чуже на догоду кон'юнктурі. Лише таке поводження вважаю чесним. До речі, історія засвідчує, що ми не маємо особливих підстав вважати новиною гласність, плюралізм. За царизму напередодні революції в Росії діяло близько 200 партій і громадських організацій, виходило дуже багато розмаїтих видань. Потому все це прибрала до рук більшовицька монополія.

А про сумні наслідки монополізації культури годі й говорити. Свого часу поцікавився у генерального директора Лейпцігських театрів, чи то правда, що в НДР на 18 мільйонів жителів припадає 35 оперних театрів. Цю інформацію прочитав у журналі «Советская музыка». «Неправда, — відказав мій співрозмовник. — Бо таких театрів у нас 60». А я, виходячи із наших стереотипних уявлень і тенденцій до укрупнення, здивувався. Чи не краще було б, кажу, об'єднати деякі театри, зробити їх потужнішими, щоби можна було ставити на їх сценах Вагнера, Мусоргського. І почув у відповідь: «Та хто ж на це погодиться? Яке ж місто відмовиться від театру — нехай невеликого, камерного? Це вогнище культури формувалося сотні років. Революція розпочалась би, якби ми відібрали його у міста. А як же дітей виховувати?». І я з болем подумав про Україну. У нас на 50 мільйонів жителів — аж шість оперних театрів, і то добре. Від 1940-го року кількість театрів зменшилася вдвоє. Що ж, роками робилося все можливе й неможливе, аби знищити мову, культуру, відтак і театри. У Німеччині люди віками тримаються за свої театри, фінансують їх, і ніхто не впроваджує там госпрозрахунок, як у нас, бо таким чином ми потрафляємо найнижчим смакам. Гроші треба на економіці заробляти, а мистецтво — оплачувати. Бо хіба ж духовну сферу можна оцінювати грішми? Я негативно ставлюся до формулювання «задовольняти естетичні потреби». Воно примітивізує суть культури, прирівнює її до сфери обслуговування розвагами.

— То що ж таке культура у вашому тлумаченні?

— Культура єсть духовне життя людини, духовність. А матеріальна культура, іншими словами матеріальні умови, в яких ми живемо, сповна залежать від нашої духовності.

— А як же нам бути з відомою тезою: «Буття визначає свідомість»?

— Я вивчав її спочатку в політехнічному інституті, потому в консерваторії, студіюючи філософію. Ми знаємо, що «ідея, яка оволодіває масами, стає матеріальною силою». То де ж правда? Я вважаю, що зворотне прочитання тези: «Свідомість визначає буття» має таку ж силу, як і пряме.

— Отже, для утвердження істинного суверенітету держави потрібна висока культура її громадян і... навпаки?

— Це єдиний процес. Виступаючи на установчих зборах Товариства української мови, я зіслався на спогади доньки Льва Толстого — Тетяни. 1908 року вона їхала до Парижа через Варшаву, де на той час не було жодної (!) польської школи. Тетяна Толстая-Сухотіна писала: «Как же придавил тебя русский сапог, изящная, грациозная Польша». Та коли Польща здобула суверенітет, відродилася і її національна культура.

Колись, ще при Шелесті, Олесь Гончар сказав на одному із з'їздів письменників, що це аморально, коли в українських сім'ях діти розмовляють російською мовою. Справді, ми почуваємо себе ущемленими через сплюндровану мову, історію. Досить остаточно русифікувати Україну, і ми станемо аморальними. Аморальність є аморальністю. Коли людина раз переступить через рідну мову, матір, вона вже не зупиниться...

— Як ви, Анатолію Юрійовичу, ставитеся до проекту нового союзного договору, який зараз у всіх на устах?

— Не потрібен нам Союз, бо наддержава є надто інерційною структурою, якою не можна оперативно керувати. Не можна ухвалювати однаковісінькі закони для естонців і туркменів, бо це нації з різним корінням, різними умовами життя і різними культурами. Як же ми звикли керуватись догмами! Поживемо самі й побачимо, що нам потрібно, але спочатку треба стати суверенними республіками.

Розмову вела Оксана ТЕЛЕНЧІ.

РОСІЙСЬКА ДОНЬКА УКРАЇНИ

Ірина Ратушинська належить до когорти чесних, безкомпромісних творчих особистостей, які своєю правдою і вірою, своїм несприйняттям фальші і лицемірства ідеологічних догматів тоталітарної системи наближали перебудовчі процеси в нашій країні. Як і Василь Стус, Алла Горська, Валерій Марченко, Віктор Некрасов, Микола Руденко... Тому й опинилась на довгі чотири роки за невольничим колючим дротом сучасного концтабору, а згодом, вже після звільнення, її позбавили радянського громадянства. Подібним чином тоталітарна система руками своїх слухняних «адміністративних стовпів» розправилася з цією мужньою жінкою й талановитою поетесою.

Сьогодні Ірина Ратушинська разом зі своїм чоловіком живе у Лондоні. «Сірий — колір надії» — так називається її книжка, що вийшла в перекладі англійською мовою. З надією про те, що поезія і проза нашої землячки невдовзі стане надбанням і читачів нашої республіки, ми й друкуємо сьогодні ці но...

ІРИНА РАТУШИНСЬКА: «БЕЗУМОВНО, УКРАЇНСЬКИЙ І РОСІЙСЬКИЙ НАРОДИ — БРАТИ. АЛЕ ДОРОСЛІ БРАТИ, ЯК ВІДОМО, НЕ МОЖУТЬ ЖИТИ В ОДНІЙ ХАТІ, КОЖЕН ПОТРЕБУЄ СОБІ СВОГО ГОСПОДАРСТВА, СВОГО ДОМУ ВЛАСНОГО».

Кілька років тому я почув по радіо вірші Ірини Ратушинської і відразу, навіть несподівано для себе, захопився ними. В радіопередачі, що транслювалась, як ми ще донедавна говорили, із-за «горба», йшла мова про важку долю молодої російськомовної поетеси в Україні, засудженої на тривалий термін за дисидентські погляди. Вона важко хворіла у таборах і врешті-решт після звільнення разом з чоловіком виїхала за кордон, для лікування. Там отримала звістку, що позбавлена радянського громадянства.

Сталося це, як я пізніше довідався, в ту мить, коли Ірина Ратушинська мала виступити на закритті міжнародного фестивалю поезії в Роттердамі, де вона, до речі, одержала почесну міжнародну премію. Перед нею ця премія була присуджена тільки Василеві Стусу.

До численних дисидентських біографій сьогодні ми вже звикли, хоч як це не сумно чи навіть і не страшно, бо за долею багатьох цих людей роки поневірянь, бід і принижень. Але звикаємо. Як і до страхітливих умов, в яких живемо, до божевільних цін й ідеологічних культів нашого керівництва. Звикли ми до дисидентських біографій й тому, що багато колишніх єретиків сьогодні стали членами наших парламентів, відомими діячами науки і культури.

Отже, для мене ім'я Ірини Ратушинської було одним з багатьох. Тим більше, російська мова її поезії, мене, як очевидно і багатьох наших земляків, учулених на національне питання, дещо відштовхувала, або скоріше — робила нейтральним до неї.

Що ж, від Бога поетеса, ну і хай живе собі щасливо за кордоном! Я гадав, що ставлення її до України може бути відстороненим, чи дещо зверхнім. Як у певного кола російських літераторів, які живуть на Україні, але пишуть на «великом, могучем, правдивом и свободном», а не мовою тієї землі, яка дала їм хліб і дах над головою. Ще й вважають себе при цьому дещо вищими. Що ж, знайома нам імперська свідомість, про яку писав Солженіцин, хоч сам не позбувся її до кінця, я б сказав, хронічна хвороба російського інтелігента. І тому, коли в Лондоні у мене з'явилась можливість зустрітись з Іриною Ратушинською та Ігорем Геращенком, її чоловіком, я не надто вже прагнув цієї зустрічі. Мені було просто цікаво, але... Я й досі не знаю, що і чому викликало це «але»...

Мені передали телефонну трубку. Приязний, уважний голос Ігоря Геращенка, його відкритість, неупередженість одразу ж змінили мій настрій. Ми домовились про зустріч.

Рідко коли здибаєш людей, з якими вже протягом першої розмови здається, що знайомі ви дуже давно. І тобі з ними легко і просто, і все зрозуміло, і в такому спілкуванні відпочиваєш, навіть після довгої дороги. Але саме таке вийшло у мене з Іриною та Ігорем. Обоє вільно розмовляють українською мовою. Ігор взагалі невимушений і точний, в Ірининій українській вчувається деяка напруженість. Але вона сама наполягала, щоб ми не переходили на російську: «Мені треба більше практики, продовжуймо по-українськи».

Так минув вечір. Потім була ще одна зустріч, і я вирішив записати розмову з цими цікавими, ще доволі молодими людьми, які по-справжньому вболівають за долю України, за долю її народу, за долю усіх тих, хто живе у нашій нещасній, недорозвинутій країні.

Зумисно так не скажеш. Тільки коли серце твоє з твоїм народом, де б ти не був, тоді говорить воно правду, і ця правда бринить у кожному слові.

Ми почали з розмови про Солженіцина і його щойно опубліковану тоді працю «Как нам обустроить Россию». Якраз тоді я виступив з відкритим листом до Солженіцина, розповів про цього листа Ірині й Ігорю, і поцікавився їхньою думкою щодо залишків «імперської свідомості» і в самого Солженіцина, який хоч і критикує цю свідомість, але в питанні про Україну залишається отим «імперським» росіянином.

— Навряд чи можна говорити про імперську свідомість Солженіцина, він безумовно проти імперії. Річ у тому, що він все ще бачить тільки один бік справи у взаєминах України й Росії. Спільне коріння, православна релігія, що об'єднують Україну й Росію, — безумовно аргументи. Але ж є маса аргументів і проти. В історії будь-яких двох народів є усе: і добре, і погане... Безумовно, український і російський народи — брати. Але дорослі брати, як відомо, не живуть в одній хаті, кожен потребує собі свого господарства, свого дому власного.

Якщо не вирішити зараз цю суперечність між Україною і Росією, то з часом вона тільки стане гіршою. Зараз, звичайно, є чимало делікатних моментів — щодо кордонів, культурних цінностей і таке інше. Але поділ сьогодні необхідний. Україна має стати незалежною державою, а вже відтак вирішувати свої взаємини з Росією.

Ми порушили ще тему повернення радянського громадянства певній групі людей, які не так давно були позбавлені його.

— Хто складав цей список? Хто питав, врешті, наприклад, нас, — каже Ігор Геращенко, — чи ми хочемо, щоб нам повернули радянське громадянство? Нас не питали, коли його позбавляли, так само не питали й коли повернули. До речі, є в тому списку і Раїса Орлова, яка вже померла. Це спроба Радянського уряду набути собі політичного капіталу, не більше. Бо із 185 чоловік, які були позбавлені громадянства, список із двадцяти шести, кому це громадянство повернули, сам по собі виглядає очевидною грою, і тільки.

— Щодо еміграції і батьківщини, — продовжують мої співбесідники. — Мабуть, еміграційне коло будь-якого народу з часом однаково віддаляється від свого народу при усьому своєму патріотизмові. Бо перестає жити щоденними інтересами народу, часто тримає в полі зору тільки ідеалістичну, уявну ідею батьківщини. Наприклад, з українцями, які здебільшого прибули за кордон не з власної волі, і зберегли в собі оту свідомість, є свої складності. Бо ж сьогоднішня Україна є зовсім інша, ніж та, яку знали вони.

Одним з найважливіших питань для України сьогодні є питання податків. Великі визвольні війни — за незалежність Америки чи, скажімо, за незалежність Індії — починалися з проблеми податків. На Заході кожен знає, який і нащо податок він сплачує. А в Радянському Союзі ніхто нічого не знає. Але ж сплата податку — це можливість впливати на ту чи іншу справу, на яку йде цей податок. Тобто, впливати на політику уряду.

Ми знову повертаємося до Ірини, до її поезії, її життя. Ірину заарештували 17 вересня 1982 року, а вийшла вона з ув'язнення в жовтні 1986, за два дні до зустрічі Горбачова і Рейгана.

19 грудня 1986 року Ірина Ратушинська й Ігор Геращенко виїхали до Англії, за приватним запрошенням. Залишатись там вони і не думали. Ірина після табірних років потребувала лікарської допомоги. На початку червня 1987 року, коли Ратушинська готувалася до виступу на Роттердамському фестивалі поезії, їй принесли гірку звістку: вона і її чоловік позбавлені радянського громадянства.

Ратушинська була єдиною з радянських поетів на цьому фестивалі. І під час свого виступу вона й повідомила, що дорога додому, на Батьківщину, їй і чоловікові закрита. Ірині й Ігореві запропонували жити в Англії стільки, скільки вони забажають. Правда, вони чимало поїздили по світу, але знову вернулись на береги туманного Альбіону.

Ігор Геращенко — інженер-енергетик, працював в Академії наук УРСР, звідки його звільнили ще до арешту Ірини. Сподівався деінде знайти роботу за своєю спеціальністю. Але на інженерні посади його просто не брали. Пішов у заводський цех слюсарем-інструментальником. Так і жив протягом чотирьох років, коли Ірина була в таборі.

— Я не шкодую, — каже Ігор. — Познайомився ближче з робочим людом і себе побачив в іншому світлі. Бо сам я походжу з родини інтелігентів: батько працював директором одного з науково-дослідних інститутів АН УРСР. Я навчився багато чого робити власними руками і взявся за виготовлення різних художніх прикрас. Не кидаю цієї роботи і зараз, невдовзі матиму власну виставку цих речей. Уявіть собі, що ми з Іриною навіть якийсь час жили на те, що я виробляв і продавав. Я вивчив карний кодекс, бо там є розділ, з яких матеріалів можна виготовляти і продавати ручні вироби. За ці матеріали я й узявся.

Ірина видала дві книжки за кордоном, обидві в перекладі і на англійську мову. «Сірий — колір надії» — про її перебування у таборі — став бестселлером у англійською мовою. Чимало в неї зараз замовлень з різних видавництв.

Остання книга вийшла російською і англійською мовами — автобіографія Ірини й Ігоря, бо вони знайомі з самого дитинства. Це романтична і водночас правдива розповідь про життя двох людей у Радянському Союзі, які не хотіли брехати ні собі, ні людям, які жили за велінням власної совісті. Можливо, в чомусь категорична і різка книга, але без жодних прикрас і натяжок.

— Я не хотіла писати своєї біографії, бо таке вже трохи й набридло людям, — говорить Ірина. — А от біографія двох — це ніби інша тема. А головне в цій книзі — як ми різними шляхами прийшли до християнського світогляду, до глибинної віри, до релігії у вищому її сенсі, і як намагаємося жити і діяти за законами нашого релігійного християнського світогляду. Зрештою, це біографія нашого покоління, яке виростало в умовах страшної бездуховності і попри все знаходило моральну основу, утверджувало себе в ідеальному, вищому за матеріальне.

Ірина довгий час жила в Одесі, за фахом — фізик-теоретик, за походженням росіянка. Ігор з родини української, його мама дуже добре вишиває. І він розповідає, як за те, що ходив в українській вишитій сорочці, його ще у студентські роки звинувачували в націоналізмі. Він вчився тоді в Київському політехнічному інституті. На фото в англійському виданні їхньої біографічної книги я бачу Ігоря у вишитій українській сорочці, і ніби нічого особливого, а мені приємно.

Зараз Ірина й Ігор у творчій супрязі ще з трьома авторами працюють над детективним романом з химерним сюжетом. Мова йде про американця, який, довідавшись, що в СРСР немає мила, через свого товариша, що працював у посольстві США в Москві, вирішив зробити на цьому бізнес. Задля цього і приїхав до нашої країни. Ну, а тут з ним трапляються різні незвичайні пригоди. Який сенс роману? Показати світові, що допомагати СРСР треба знати як і кому.

— Чи ви пишете й зараз вірші? — поцікавивсь я в Ірини.

— Пишу, — коротко сказала вона. — І чимало.

(Закінчення на 13-й стор.).

ЩО З НАМИ ВІДБУВА

Спроба власного політологічного огл

Олена **Скоморощенко**,
аспірантка філософського факультету Київського держуніверситету імені Т. Шевченка.

УСЕ НАВКРУГИ змінюється так швидко, що навіть думка за ним не встигає. Одначе, спробуємо неупереджено і спокійно прослідкувати за плином подій.

На початку 80-х років, коли суспільство опинилося вже на межі кризи, стало ясно, і пов'язана з армією промисловість, що в сумі складає так званий військово-промисловий комплекс.

Ця правляча структура і є той Центр, від якого йдуть численні розгалуження у республіки, в яких влада сформована за тими ж принципами, що й правляча структура, тому республіканські державні інститути являють собою не щось самостійне, а лише продовження централізованої структури на місцях. Це в сумі і є Союз старого зразка.

На середині перебудови, коли нічого не змінилося, а жити стало гірше, кредит довіри, який спочатку отримав реформатор-радикал, вичерпався. І в суспільстві почало нагромаджуватися невдоволення. Воно цілком закономірно спрямувалося на ті політичні сили всередині правлячої партії, які стали на заваді реформам, бо реформи поставили під загрозу саме їхнє існування. Треба було щось робити: чи то продовжувати, чи то згортати реформи. Кульмінацією цієї драматичної внутріпартійної боротьби став XXVIII з'їзд КПРС, який більшістю підтримав курс на часткові реформи, а їх ініціатора обрав партійним лідером.

Таким чином перший за-

Усі ці події відбувалися наприкінці весни — на початку літа. Саме на цей час припадає початок того процесу, який засоби масової інформації називають розвалом Союзу і «парадом суверенітетів». Простеживши послідовно низку фактів, можна стверджувати, що ініціатором і натхненником цього процесу став уряд М. Рижкова, діяльність якого не залишила перед республіками уже ніяких альтернатив самоврятування.

Від цього часу центр розвитку політичних подій поступово зміщується у союзні республіки, які поступово починають набувати задекларованого за ними в Конституції СРСР статусу вільних держав.

Україна — не виняток. Попередні події — вибори до Верховної Ради УРСР — уперше в житті привели до українського парламенту опозицію, яка утворила третину його загального складу. І хоча це становило тільки меншість, однак опозиція своєю активною роботою змогла на першій сесії значною мірою вплинути на діяльність парламенту, використовуючи також і механізм кворуму для блокування постанов правлячої більшості. Од-

ситуації, звичайно, є
Союзного договору, бо
го вирішення залежи
із цих двох політични
сів найближчим часо
мати владу. Крізь
цього й слід, на мою
розглядати всі політи
дії, що відбуваються
ні на Україні.

Перше крило пр
політичної сили, так б
ти, партійні «самості
до листопада минуло
головну небезпеку д
вбачали в національ
кратичному русі і том
ли всіх можливих зу
його подолання. Але
топада минулого рок
союзний Центр почав
вані дії на утвердже
же самим розва
структур, основна н
для цього політичног
виявилася з протилеж
ку, уже в рядах біл

Це змусило лі
них «самостійни
до певних політичних
крема з керівництво
що й дістало відобра
підписанні договор
РРФСР і Україно
кроки свідчать, що
орієнтується на пошу
тичних союзників у с
зиції союзному Центр
го прибічникам на У

З огляду на це мо
статувати об'єктивн

На політичну авансцену вийшли військово-промисловий комплекс і генералітет. 13 січня 1991 року вищі військові заявили про себе як про політичну силу, оскільки для вирішення політичної проблеми — конфронтації парламенту Литви і Центру — була вжита військова сила.

Дві ключові теми, навколо яких точилося напружене обговорення на IV з'їзді, — твердої руки і Союзного договору,— це, по суті, дві сторони однієї проблеми, а саме — нашого майбутнього. Щодо твердої руки — питання делікатне, а от новий Союзний договір — річ більш певна.

що необхідно щось кардинально змінювати у його системі. Тоді й вирішили, сьогодні це вже ясно, міняти не систему як таку, а її негативні прояви. Це й дістало назву перебудови.

Тільки через п'ять років стало очевидно, що руїну перебудувати неможливо. Саме в цей час у країнах Східної Європи, більше відомих як соціалістичний табір, відбулися події, які наочно продемонстрували, яким може бути логічний результат реформ — розвал системи, вихід на арену інших політичних сил, практично цілковита зміна державного устрою.

Це сильно вплинуло на правлячі кола нашого суспільства, але було вже пізно, процес реформ розпочався.

Ніколи не слід забувати, що реформи розпочав правлячий клас і, безперечно, задля власних інтересів. Першими гаслами перебудови стали «прискорення» і «гласність». Як тепер видно, із прискорення так нічого й не вийшло, окрім прискорення кризи, а з гласності вийшла опозиція. Спочатку просто як публіцистична хвиля, а потім уже вибори у народні депутати СРСР оформили опозицію й політично. Вперше за всю нашу історію розвиток політичного процесу почався у протиборстві правлячих кіл і опозиції.

За хвацьким висловом когось із радикалів, на правлячі кола була накинута етикетка «партапарат», і відтоді майже у всій опозиційній пресі вони інакше й не називались.

Але за класифікацією Ігоря Клямкіна до правлячих кіл належить не тільки партійний прошарок керівництва. За ним і поруч з ним стоїть клас відомчих чиновників, у руках якого всі важелі виконавчої влади, а осередком і головним елементом цієї правлячої структури є військове керівництво, генералітет,

гін правлячих кіл — партійний — було принесено в жертву реформам, і як провідна сила політичної боротьби він зійшов зі сцени. Скасування шостої статті Конституції СРСР і втрата правлячою партією ідеологічної монополії — лише наслідок цього історичного факту.

Після цього охорона системи, яку не руйнували, а лише перебудовували, об'єктивно лягла на плечі другого ешелону правлячої структури — відомчих кіл, тобто виконавчої влади, яку уособлював собою уряд Рижкова. Принципова політика цього уряду полягала у тому, щоб під гаслом переходу до регульованої ринкової економіки латати все нові й нові дірки централізованої планової системи, і стратегічно була спрямована на гальмування важливих змін у питаннях власності, а значить, і влади. Результатом такої політики стало остаточне розбалансування фінансів, зростання інфляції, прогресуючий занепад виробництва і, як апофеоз, — заява про необхідність значного підвищення цін на товари широкого вжитку.

Стало зрозуміло, що союзний уряд не в змозі керувати економікою. Він не тільки не здатен її стабілізувати, а й узагалі не контролює ситуацію, і якщо на рівні республіки терміново не вжити запобіжних заходів, то це означає — безвідповідально кинути її напризволяще стихії економічного розвалу.

У відповідь на заяву М. Рижкова Верховна Рада УРСР, тоді ще під головуванням В. Івашка, прийняла постанову про неприпустимість підвищення цін на товари першої потреби на території республіки.

нак протистояння політичних сил тривало.

За весь цей довгий період часу, з весни до осені, лише одного разу серйозно збіглись інтереси обох блоків парламенту — у день ухвали Декларації про державний суверенітет України. І це було справжнє свято для республіки. Проте потім знову почалися будні нудних політичних суперечок, а час минав і нагромаджував проблеми, загострював кризу. В обстановці, яка потребувала конструктивних змін, і коли принципова позиція кожної із сторін полягала у тому, що про компроміси не може бути й мови, стало ясно, що парламент може плодотворно працювати тільки тоді, коли одна із сторін політично нейтралізує іншу.

Використовуючи неорганізованість і дилетантство опозиції, а також схильність деяких її представників до провокацій, парламентська більшість згуртувалася і показала, «хто тут старший і чиє тут зверху», морально знешкодивши своїх опонентів перед очима народу України. Трохи згодом цей факт і нова розстановка сил були також закріплені і в Тимчасовому регламенті Верховної Ради.

І з середини листопада 1990 року основні політичні питання вирішуються вже не в протистоянні опозиції і правлячої більшості, а в межах правлячої політичної сили, між різними її полюсами. З одного боку, це ті, хто має намір керувати Україною самостійно, а з іншого — та частина правлячої партії, яка орієнтується на союзний Центр і збирається господарювати як складова частина загальносоюзної структури.

Ключовим питанням у цій

інтересів і пози
одного боку, орієнтов
суверенітет України
правлячої більшості,
го — тих сил, інтере
у парламенті пре
опозиція. І другий зб
сів, як ми бачимо, та
сується головного по
питання України —
жнього суверенітету,
не на етапі деклару
на стадії його кон
ного забезпече

Альтернативою ж
веренітету України
ти тільки узаконен
референдум влади
Центру на новий іс
цикл суспільного
чого й домагаєтьс
Конструктивно вирі
проблему на корист
ни може тільки
Рада УРСР як вищ
втілення волі народу
його інтересів. І ціл
видно, що парламен
ни може виконати
ричну місію тільки
ті політичних дій у
які вибрали суверен
ківщини.

У цьому плані д
тотним для розумін
ції є фактор політи
су, оскільки союзна
на Рада вже призна
ферендум на 17 бер
же, Верховній Раді
залишається дуже
су для прийняття
закону про референ
ком вірогідно, що пр
крило правлячої
ті, так би мовити,
си», не зацікавлен
лежності України, в
всіх заходів щодо
ня й ізоляції орієнт
суверенітет товариш
тії, на загострення
між офіційним кер
України і опозицією
гальної дестабіліза

Мал. Влада ПАЛАНКОВА.

пов'язана з армією промисловість, що в сумі складає так званий військово-промисловий комплекс.

Ця правляча структура і є той Центр, від якого йдуть численні розгалуження у республіки, в яких влада сформована за тими ж принципами, що й правляча структура, тому республіканські державні інститути являють собою не щось самостійне, а лише продовження централізованої структури на місцях. Це в сумі і є Союз старого зразка.

На середині перебудови, коли нічого не змінилося, а жити стало гірше, кредит довіри, який спочатку отримав реформатор-радикал, вичерпався. І в суспільстві почало нагромаджуватися невдоволення. Воно цілком закономірно спрямувалося на ті політичні сили всередині правлячої партії, які стали на заваді реформам, бо реформи поставили під загрозу саме їхнє існування. Треба було щось робити: чи то продовжувати, чи то згортати реформи. Кульмінацією цієї драматичної внутріпартійної боротьби став XXVIII з'їзд КПРС, який більшістю підтримав курс на часткові реформи, а їх ініціатора обрав партійним лідером.

Таким чином перший за-

Усі ці події відбувалися наприкінці весни — на початку літа. Саме на цей час припадає початок того процесу, який засоби масової інформації називають розвалом Союзу і «парадом суверенітетів». Простеживши послідовно низку фактів, можна стверджувати, що ініціатором і натхненником цього процесу став уряд М. Рижкова, діяльність якого не залишила перед республіками уже ніяких альтернатив самоврятування.

Від цього часу центр розвитку політичних подій поступово зміщується у союзні республіки, які поступово починають набувати задекларованого за ними в Конституції СРСР статусу вільних держав.

Україна — не виняток. Попередні події — вибори до Верховної Ради УРСР — уперше в житті привели до українського парламенту опозицію, яка утворила третину його загального складу. І хоча це становило тільки меншість, однак опозиція своєю активною роботою змогла на першій сесії значною мірою вплинути на діяльність парламенту, використовуючи також і механізм кворуму для блокування постанов правлячої більшості. Од-

ситуації, звичайно, є питання Союзного договору, бо від його вирішення залежить який із цих двох політичних полюсів найближчим часом буде мати владу. Крізь призму цього й слід, на мою думку, розглядати всі політичні події, що відбуваються сьогодні на Україні.

Перше крило правлячої політичної сили, так би мовити, партійні «самостійники», до листопада минулого року головну небезпеку для себе вбачали в національно-демократичному русі і тому доклали всіх можливих зусиль до його подолання. Але з листопада минулого року, коли союзний Центр почав форсовані дії на утвердження ним же самим розвалюваних структур, основна небезпека для цього політичного крила виявилася з протилежного боку, уже в рядах більшості.

Це змусило лі[illegible]в партійних «самостійни[illegible] вдатис[illegible] до певних політичних дій, зокрема з керівництвом Росії, що й дістало відображення в підписанні договору між РРФСР і Україною. Такі кроки свідчать, що це крило орієнтується на пошуки політичних союзників у своїй опозиції союзному Центру та його прибічникам на Україні.

З огляду на це можна констатувати об'єктивний збіг

новки в республіці і, крім того, затягування й зрив роботи сесії Верховної Ради УРСР.

У той час, коли союзний уряд своїми неоковирними заходами розвалював усе, що залишалось дієздатним, країна засинала і вставала під загальнонародний рефрен вимоги відправити уряд у відставку, аж поки сам його прем'єр М. Рижков не проголосив з трибуни IV з'їзду народних депутатів СРСР про закінчення перебудови і про її невдачу, за що всю відповідальність поклав на політичне керівництво. Але фактично ця заява означала поразку відомчих кіл, себто виконавчої влади, її остаточну неспроможність контролювати ситуацію в нових умовах, що у політичному лексиконі давно вже дістало назву «паралічу влади».

Отже, тим самим другий ешелон, відомчий, залишив лінію оборони централізованої системи. Залишилась основна і найсерйозніша сила, яка не змусила на себе довго чекати.

На політичну авансцену вийшли військово-промисловий комплекс і генералітет. 13 січня 1991 року вищі військові заявили про себе як про політичну силу, оскільки для вирішення політичної проблеми — конфронтації

ренних держав, на кшталт Європейського співтовариства, яка для здійснення певних міжнародних функцій наймає штат урядовців в основних напрямах діяльності — обороні, транспорті, освоєнні космосу тощо.

Нині еволюція проблеми Союзного договору дійшла стадії формулювання, яке винесене на загальнонародний референдум: «Чи вважаєте ви за необхідне збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік як оновленої федерації рівноправних республік, у якій будуть повною мірою гарантуватися права і свободи людини будь-якої національності?»

Ошуканство, як на мене, полягає ось у чому. В даному формулюванні йде мова про те, що референдум якраз і покликаний не допустити створення коаліції суверенних держав. Мільйони громадян, звичайно ж, проголосують «за», не знаючи точно, за що подають свій голос. За репресивний центр правлячих кіл, вирішальною силою яких нині є генералітет, чи за співдружність суверенних держав. Пояснити це сотням мільйонів людей за шість тижнів — річ неможлива, тому єдиний шанс «підказати» людям — у низці тактичних політичних заходів

...МИ ВІДБУВАЄТЬСЯ?

Спроба власного політологічного огляду

[...]їн правлячих кіл — партійний — було принесено в жертву реформам, і як провідна сила політичної боротьби він зійшов зі сцени. Скасування шостої статті Конституції СРСР і втрата правлячою партією ідеологічної монополії — лише наслідок цього історичного факту.

Після цього охорона системи, яку не руйнували, а лише перебудовували, об'єктивно лягла на плечі другого ешелону правлячої структури — відомчих кіл, тобто виконавчої влади, яку уособлював собою уряд Рижкова. Принципова політика цього уряду полягала у тому, щоб під гаслом переходу до регульованої ринкової економіки латати все нові й нові дірки централізованої планової системи, і стратегічно була спрямована на гальмування важливих змін у питаннях власності, а значить, і влади. Результатом такої політики стало остаточне розбалансування фінансів, зростання інфляції, прогресуючий занепад виробництва і, як апофеоз, — заява про необхідність значного підвищення цін на товари широкого вжитку.

Стало зрозуміло, що союзний уряд не в змозі керувати економікою. Він не тільки не здатен її стабілізувати, а й узагалі не контролює ситуацію, і якщо на рівні республіки терміново не вжити запобіжних заходів, то це означає — безвідповідально кинути її напризволяще стихії економічного розвалу.

У відповідь на заяву М. Рижкова Верховна Рада УРСР, тоді ще під головуванням В. Івашка, прийняла постанову про неприпустимість підвищення цін на товари першої потреби на території республіки.

нак протистояння політичних сил тривало.

За весь цей довгий період часу, з весни до осені, лише одного разу серйозно збіглись інтереси обох блоків парламенту — у день ухвали Декларації про державний суверенітет України. І це було справжнє свято для республіки. Проте потім знову почалися будні нудних політичних суперечок, а час минав і нагромаджував проблеми, загострював кризу. В обстановці, яка потребувала конструктивних змін, і коли принципова позиція кожної із сторін полягала у тому, що про компроміси не може бути й мови, стало ясно, що парламент може плодотворно працювати тільки тоді, коли одна із сторін політично нейтралізує іншу.

Використовуючи неорганізованість і дилетантство опозиції, а також схильність деяких її представників до провокацій, парламентська більшість згуртувалася і показала, «хто тут старший і чиє тут зверху», морально знешкодивши своїх опонентів перед очима народу України. Трохи згодом цей факт і нова розстановка сил були також закріплені і в Тимчасовому регламенті Верховної Ради.

Г з середини листопада 1990 року основні політичні питання вирішуються вже не в протистоянні опозиції і правлячої більшості, а в межах правлячої політичної сили, між різними її полюсами. З одного боку, це ті, хто має намір керувати Україною самостійно, а з іншого — та частина правлячої партії, яка орієнтується на союзний Центр і збирається господарювати як складова частина загальносоюзної структури.

Ключовим питанням у цій

інтересів і позицій, з одного боку, орієнтованого на суверенітет України крила правлячої більшості, з іншого — тих сил, інтереси яких у парламенті представляє опозиція. І другий збіг інтересів, як ми бачимо, також стосується головного політичного питання України — її справжнього суверенітету, але вже не на етапі декларування, а на стадії його конструктивного забезпече[illegible]

Альтернативою ж цього суверенітету України може бути тільки узаконення через референдум влади союзного Центру на новий історичний цикл суспільного розвитку, чого й домагається Центр. Конструктивно вирішити цю проблему на користь України може тільки Верховна Рада УРСР як вищий орган втілення волі народу і гарант його інтересів. І цілком очевидно, що парламент України може виконати цю історичну місію тільки в єдності політичних дій усіх сил, які вибрали суверенітет Батьківщини.

У цьому плані досить істотним для розуміння ситуації є фактор політичного часу, оскільки союзна Верховна Рада вже призначила референдум на 17 березня. Отже, Верховній Раді України залишається дуже мало часу для прийняття власного закону про референдум. Цілком вірогідно, що протилежне крило правлячої більшості, так би мовити, «ортодокси», не зацікавлене в незалежності України, вживатиме всіх заходів щодо ослаблення й ізоляції орієнтованих на суверенітет товаришів по партії, на загострення стосунків між офіційним керівництвом України і опозицією, щодо загальної дестабілізації обста-

парламенту Литви і Центру — була вжита військова сила.

Дві ключові теми, навколо яких точилося напружене обговорення на IV з'їзді, — тема твердої руки і Союзного договору, — це, по суті, дві сторони однієї проблеми, а саме — нашого майбутнього. Щодо твердої руки — питання делікатне, а от новий Союзний договір — річ більш певна.

Спочатку він виник на рівні політичної ідеї, яка мала кинути тінь на процес розвитку суверенітету республік і блокувати його як незаконний. Потім, коли стало зрозуміло, що це вже неможливо, ідея про нове укладання договору набула розвитку в президентському проекті. Текст цього документа свідчить, що пропонований Союз є ще більш дискримінаційним у порівнянні з договором 1922 року і об'єктивно застарілим. З його рядків проголошується, що суб'єктами Договору є 15 республік, але жодним словом не вказано головне, що складає концепцію цього документа, а саме — збереження верховенства головного суб'єкта цієї угоди — Центру.

Що таке республіки — більш-менш зрозуміло, а що таке Центр — питання сумнівне. Розв'язання його суспільною думкою набрало форми з'ясування, що, власне, таке Союз. Виявилось: «Союз» в інтерпретації Президента — поняття з подвійним дном, точніше — це синонім поняття «Центр», що має на меті цей Центр замаскувати під коаліцію суверенних держав.

Однак сьогодні вже можливі дві протилежні суспільно-політичні структури під однією назвою — «Союз». Одна являє собою 15 республік-провінцій, які підпорядковані Центрові у всіх принципових державних питаннях. Друга — це коаліція суве-

на рівні Верховних Рад республік, які поки що, принаймні на Україні, є владою. Мета цих заходів — зміцнення реального суверенітету.

І тут бодай одним словом не можна не сказати ось про що: саме «праведно-гнівний» аргумент тих, хто буде до останнього стояти, аби не допустити суверенітету республік, полягає в тому, що це є, мовляв, зазіхання на державний устрій, нехтування державних святинь і веде до відчуження і роз'єднання по національних квартирах самовдоволеної замкнутості, яка не передбачає ніяких об'єднувальних тенденцій. Сьогодні, всупереч факту серйозного процесу міжреспубліканських політичних і господарських угод і досі говорять про сепаратистський процес «різання по живому» і розриву багатолітніх уз. Та хіба можна серйозно говорити про остаточне відчуження сьогодні, в такий тяжкий історичний період, коли всі республіки єднає набагато більше, ніж соціалістичний чи капіталістичний вибір, а саме — трагічність спільної долі, братерство горя і спільне прагнення подолати економічну відсталість? Звичайно, ні.

І, як завжди, мова тут іде не про святині, а про владу. Чи влада вирішувати свою долю буде, нарешті, в руках республік, чи Центр і знову збереже за собою право розпоряджатися всім і вся на свій розсуд.

Як на мене, то не можна силоміць зламати хребта історичній тенденції і повернути історію назад. Для нас ця спроба буде означати, що за можливий танковий регрес ми заплатимо найвищу ціну — не тільки нашим добробутом, а й стражданням і кров'ю рідних і дорогих нам людей.

Невже це потрібно і буде так завжди?

Фото Шаміля ІСХАКОВА.

ГОЛОС України

РО…

ДО…

(З…

Початок…

новки в республіці і, крім того, затягування й зрив роботи сесії Верховної Ради УРСР.

У той час, коли союзний уряд своїми неоковирними заходами розвалював усе, що залишалось дієздатним, країна засинала і вставала під загальнонародний рефрен вимоги відправити уряд у відставку, аж поки сам його прем'єр М. Рижков не проголосив з трибуни IV з'їзду народних депутатів СРСР про закінчення перебудови і про її невдачу, за що всю відповідальність поклав на політичне керівництво. Але фактично ця заява означала поразку відомчих кіл, себто виконавчої влади, її остаточну неспроможність контролювати ситуацію в нових умовах, що у політичному лексиконі давно вже дістало назву «паралічу влади».

Отже, тим самим другий ешелон, відомчий, залишив лінію оборони централізованої системи. Залишилась основна і найсерйозніша сила, яка не змусила на себе довго чекати.

На політичну авансцену вийшли військово-промисловий комплекс і генералітет. 13 січня 1991 року вищі військові заявили про себе як про політичну силу, оскільки для вирішення політичної проблеми — конфронтації ренних держав, на кшталт Європейського співтовариства, яка для здійснення певних міжнародних функцій наймає штат урядовців в основних напрямах діяльності — обороні, транспорті, освоєнні космосу тощо.

Нині еволюція проблеми Союзного договору дійшла стадії формулювання, яке винесене на загальнонародний референдум: «Чи вважаєте ви за необхідне збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік як оновленої федерації рівноправних республік, у якій будуть повною мірою гарантуватися права і свободи людини будь-якої національності?»

Ошуканство, як на мене, полягає ось у чому. В даному формулюванні йде мова про те, що референдум якраз і покликаний не допустити створення коаліції суверенних держав. Мільйони громадян, звичайно ж, проголосують «за», не знаючи точно, за що подають свій голос. За репресивний центр правлячих кіл, вирішальною силою яких нині є генералітет, чи за співдружність суверенних держав. Пояснити це сотням мільйонів людей за шість тижнів — річ неможлива, тому єдиний шанс «підказати» людям — у низці тактичних політичних заходів

...ЄТЬСЯ?

парламенту Литви і Центру — була вжита військова сила.

Дві ключові теми, навколо яких точилося напружене обговорення на IV з'їзді, — тема твердої руки і Союзного договору, — це, по суті, дві сторони однієї проблеми, а саме — нашого майбутнього. Щодо твердої руки — питання делікатне, а от новий Союзний договір — річ більш певна.

Спочатку він виник на рівні політичної ідеї, яка мала кинути тінь на процес розвитку суверенітету республік і блокувати його як незаконний. Потім, коли стало зрозуміло, що це вже неможливо, ідея про нове укладання договору набула розвитку в президентському проекті. Текст цього документа свідчить, що пропонований Союз є ще більш дискримінаційним у порівнянні з договором 1922 року і об'єктивно застарілим. З його рядків проголошується, що суб'єктами Договору є 15 республік, але жодним словом не вказано головне, що складає концепцію цього документа, а саме — збереження верховенства головного суб'єкта цієї угоди — Центру.

Що таке республіки — більш-менш зрозуміло, а що таке Центр — питання сумнівне. Розв'язання його суспільною думкою набрало форми з'ясування, що, власне, таке Союз. Виявилось: «Союз» в інтерпретації Президента — поняття з подвійним дном, точніше — це синонім поняття «Центр», що має на меті цей Центр замаскувати під коаліцію суверенних держав.

Однак сьогодні вже можливі дві протилежні суспільно-політичні структури під однією назвою — «Союз». Одна являє собою 15 республік-провінцій, які підпорядковані Центрові у всіх принципових державних питаннях. Друга — це коаліція суве- на рівні Верховних Рад республік, які поки що, принаймні на Україні, є владою. Мета цих заходів — зміцнення реального суверенітету.

І тут бодай одним словом не можна не сказати ось про що: саме «праведно-гнівний» аргумент тих, хто буде до останнього стояти, аби не допустити суверенітету республік, полягає в тому, що це є, мовляв, зазіхання на державний устрій, нехтування державних святинь і веде до відчуження і роз'єднання по національних квартирах самовдоволеної замкнутості, яка не передбачає ніяких об'єднувальних тенденцій. Сьогодні, всупереч факту серйозного процесу міжреспубліканських політичних і господарських угод і досі говорять про сепаратистський процес «різання по живому» і розриву багатолітніх уз. Та хіба можна серйозно говорити про остаточне відчуження сьогодні, в такий тяжкий історичний період, коли всі республіки єднає набагато більше, ніж соціалістичний чи капіталістичний вибір, а саме — трагічність спільної долі, братерство горя і спільне прагнення подолати економічну відсталість? Звичайно, ні.

І, як завжди, мова тут іде не про святині, а про владу. Чи влада вирішувати свою долю буде, нарешті, в руках республік, чи Центр і знову збереже за собою право розпоряджатися всім і вся на свій розсуд.

Як на мене, то не можна силоміць зламати хребта історичній тенденції і повернути історію назад. Для нас ця спроба буде означати, що за можливий танковий регрес ми заплатимо найвищу ціну — не тільки нашим добробутом, а й стражданням і кров'ю рідних і дорогих нам людей.

Невже це потрібно і буде так завжди?

Фото Шаміля ІСХАКОВА.

РОСІЙСЬКА ДОНЬКА УКРАЇНИ

(Закінчення. Початок на 11-й стор.).

— Отже, ви в творчій і людській рівновазі, — продовжую. — Бо ж поезія — особлива матерія. Я спитав недавно у Булата Окуджави, чи він пише й далі вірші і пісні. І почув, що дуже рідко. Минулого року написав два. Не пишеться. А працює над прозою. Ось я й спитав, щоб дізнатися, як вам пишеться і дихається в Англії.

— Я не керую цим процесом, вірші приходять самі. Є різні теорії про це. Не знаю, може тому, що я так багато часу провела у відчуженні, в ізоляції, в таборі... Я чотири роки пробула в неволі, але писала і там. Та й тут, за кордоном, також пишу. Можливо, я там звикла до писання в ізоляції. Не знаю. Але пишу.

На закінчення розмови я попросив Ірину прочитати якого-небудь вірша. Просто мені на пам'ять.

Ірина прочитала «Молитву». Я був вражений. І тим, як вона спокійно читала, і самим текстом, який озвався до мене раптом якоюсь Стусовою образністю, несподіваною глибиною кожного рядка, виваженістю й органічною доцільністю кожного слова. І глибокою правдою, думкою, яку хочеться осмислити, зупинившись з нею наодинці, віч-на-віч.

— Ми багато зараз подорожуємо, — каже Ігор, — але ми невіддільні від нашої країни, і найрідніша для нас — Україна. Ми повсякчас думаємо про неї, і насамперед про неї. Ірина виросла в середовищі російської мови, і ця мова, певна річ, ближча для неї. Так, Ірина — росіянка і російська поетеса. Але наша Батьківщина — Україна, це наша справжня і єдина Батьківщина. І всі болі, всі проблеми України — це і наші болі. Ми готові допомогати, чим можемо, хоч не завжди це вдається. Не завжди і нас сприймають відкрито. Розумієте, який абсурд! Через те, що Ірина пише російською мовою, ми стикаємось часто — і в еміграційних українських колах, і серед українських демократичних діячів — з певним упередженням. Прикро, але факт.

— Я загалом не пишу українською мовою. Але в таборі був одного разу день українських політичних в'язнів, коли кількох із нас, тих, які були пов'язані з політичними українськими справами, потягли на допити в КДБ, — згадує Ірина Ратушинська. — Це було в ті дні, коли помер Валерій Марченко. Отой день, який ми в таборі відзначали, пройшов під знаком України, під знаком солідарності з українськими патріотами. І я написала коротенького вірша українською мовою. Ось він:

Україна — боса мати,
а де ж твої діти?
Бийся голубом об грати
—ніде правди діти.
Віддали їх на тортури
за вольнеє слово:
За важким тюремним муром
дочка чорноброва,
син за дротом.
Чуєш, нене,
якої співають —
Ще не вмерла Україна,
нехай не ховають!

Хоч це і нелегко, і непросто, але ми побажаємо Україні незалежності. Буде на шляху до неї чимало всього, але вирішувати свої проблеми Україна повинна сама!

Я ПОВЕРТАВСЯ додому і взявся читати подаровану мені книжку «Сірий — колір надії». Починається вона з повернення Ірини додому з таборів, з її приїзду в Київ, а вже потім йде мова про її арешт, про її входження в табірне життя.

Талановито і чесно написана книжка. Цікаво, хоч і важко це читати. У кількох місцях сльози наверталися мені на очі. Коли нікого не пустили на суд, де судили Ірину, навіть її рідних; коли Ігорева мама кричала в коридорі: «Пустіть, там моя донька!». Але її однаково не пустили. А Ірина з тих пір завжди називає її «мамою» і думає про неї тільки так. А ще мене вразив епізод, де авторка пише, як читала вона свої вірші товаришам по вагонзаку і у тюремній камері, і як слухали саме той вірш, який особливо сподобався і мені:

Не берись совладать,
Если мальчик посмотрит
мужчиной —
Засчитай, как потерю,
примерная родина-мать!
Как ты быстро отвыкла
крестить уходящего сына,
Как жестоко взамен
научилась его проклинать!

Ірина Ратушинська — мужня людина, видатна поетеса, справжня російська донька України!

Юрій ПОКАЛЬЧУК.
Київ — Лондон.

Ирина РАТУШИНСКАЯ

* * *

Семидесятые — тоска!
Семидесятые — позора
Как наглотались!
И доска —
последняя —
Меня от сора
Не оградит
тех стыдных лет.
Они возьмут свое —
без лишку!
Кому подсунут
партбилет,
Кому — прописку
и сберкнижку,
Кому — психушку,
а кому —
Любовь, рожденную
в неволе.
Некормленный
в твоем дому
Младенец,
выброшенный
в поле,
Утихнет к вечеру:
Ни плач,
Ни хрип...
Все тихо. Это годы
Семидесятые — палач!
Семидесятые — погоды
Не ждущие: ни у морей
(К морям нельзя!),
ни у ограды...
Пускай бы кончиться
скорей
Годам, которые,
как гады,
Как змии, мудры —
в каждый дом,
И между каждых
двух — ненастьем!
Душа, рожденная
рабом!
Младенец, вышиблен
из яслей
За не-благонаме-
ренность!
Бросай семидесятым —
кость
От кости,
Оставляя плоть,
В восьмидесятые
(Господь,
Храни!) —
почти что невесом —
Иди!
Уже не страшный сон:
Иди!
Как колется трава...
Иди!
Закопанного рва
Не зацепи босой
ступней:
А ну как встанет?
Простыней —
Накроет?
Что там — впереди?
Не спрашивай!
Живой — иди!

1979. Киев.

На знімку: Ірина РАТУШИНСЬКА з чоловіком Ігорем ГЕРАЩЕНКОМ.

ПОНЕДІЛОК

4 лютого

ПРОГРАМА УТ

16.00 Новини.
16.15 Конкурс бальних танців.
17.00 Телефільм «Таушен».
17.30 «Народознавство».
18.00 «На київській хвилі». Інформаційний випуск.
18.30 Виступає хор української пісні «Зоряниця».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Концерт Республіканського центру мистецтв.
20.20 Науково - популярний фільм «Контакт».
20.40 На добраніч, діти!
21.00 Чемпіонат СРСР з баскетболу.
21.35 Муз. фільм «Пшеничне перевесло».
22.00 «Діамантове кольє на високих грудях». З циклу «Ситуація».
22.50 Нічні серенади.
23.10 Вечірній вісник.
23.40 Телефільм «Запам'ятайте мене такою». 1 серія.

I ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок» (120+30).
9.00 «Контакт».
9.15 Мультфільми.
9.45 Фільм «Помилка резидента». Частина 1.. «За старою легендою». Частина 2. «Повернення Бекаса».
12.00 ТСН.
12.15 «Миттєвості...». Співає К. Шавріна.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 15 серія.
16.15 В. Лютославський. Партита для скрипки і фортепіано.
16.30 «Приватизація?»
17.00 Дитяча година (з уроком французької мови).
18.00 «Контакт». Економічний огляд.
18.15 Док. телефільм «Примирення через кордони». Фільм 1. «Волга, Волга, ти вільна».
19.00 Хвилини поезії.
19.05 Телефільм «Гегмен». 1 серія.
19.35 Фільм «Доля резидента». 1 серія.
21.00 Час.
21.45 Вистава театру Ковент-гарден «Казки Гофмана». Ж. Оффенбах.
0.30 ТСН.
0.45 Телефільм «Сусіди».
1.50 Док. телефільми.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Док. телефільм «Обрящете... душам вашим».
8.35, 9.35 Історія. 9 кл. Повстання декабристів.
9.05 Італійська мова.
10.05 «Бурда моден» пропонує...
10.35, 11.40 Біологія. 7 кл.
10.55 Розминка для ерудитів.
12.00 Телефільм «Марк Твен проти...».
13.10 Док. телефільм «Я так вирішив, і це я виконаю».
13.40 Співає Г. Григорян.
14.30 «Планета».
17.00 Концерт національного ансамблю танцю Республіки Шрі- Ланка.
17.30 Радянсько - американський док. фільм. «Москва» із циклу «Батьківщина».
18.20 Телестудії міст РРФСР. П'ятигорськ.
18.40 Мультфільм.
18.55 Презентація Російського національного симфонічного оркестру у Великому залі консерваторії.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 «Вертикаль».
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Льотна пригода». 1 серія.
22.55 Поезія. М. Цвєтаєва.
23.40 Док. телефільм «Я печаль твоя, Анахіт».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Для дітей. Канал «Д».
19.00 IV (освітня) програма ЦТ.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Док. фільм.
20.50 Італійська мова.
21.20 Професія — комерсант.
21.50 Мама, тато і я.
22.20 Ромен Роллан. До 125-річчя з дня народження.

ВІВТОРОК

5 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 «Відеоблок «Ранкова мозаїка».
9.00 Телефільм «Як зберегти тебе, земле», «Лебедина пісня».
9.30 Доброго вам здоров'я. СНІД — чума XX століття.
10.00 «Скарбниця пам'яті». «Київська палітра М. Булгакова». Передача 1.
10.30 «Тернополю — 450». Музична програма. 1 частина.
12.10 Телефільм «Каштанка».
16.00 Новини.
16.15 Для дітей. «Веселка».
16.45 Науково - популярний фільм «Заповідне».
17.35 Грають переможці II Всесоюзного конкурсу-огляду камерних духових ансамблів.
18.00 Телефільм «Спадкоємець».
18.30 Муз. фільм «Мені люди пісню подарували».
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Хто ми...». Громадсько-політичний тижневик. Частина 1.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Хто ми...». Громадсько-політичний тижневик. Частина 2.
22.00 Відеозвіт про роботу третьої сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. «Динамо» (Київ) — «Горизонт» (Мінськ); Нічний телезал. Телефільм «Запам'ятайте мене такою». 2 серія.

I ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок» (120+30).
9.00 Актуальний репортаж.
9.15 Мультфільм.
9.35 Дитяча година (з уроком французької мови).
10.35 Фільм «Доля резидента». 1 серія.
12.00 ТСН.
12.15 Маленький концерт.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 16 серія.
16.15 1991 — рік Моцарта. Квінтет мі бемоль мажор.
16.35 Науково - популярний фільм.
16.55 «Разом з чемпіонами».
17.10 Мультфільм.
17.15 Дитячий музичний клуб.
18.00 Док. телефільм «Примирення через кордони». Фільм 2. «Ігри диктаторів».
18.50 «Я вас кохаю». Звучать вірші О. Пушкіна.
19.20 Телефільм «Гегмен». 2 серія.
19.50 Фільм «Доля резидента». 2 серія.
21.00 Час.
21.45 «ВіД» представляє: «Поле чудес».
22.30 «Слово».
23.25 «Джаз у кишені. Володимир Чекасін». Фільм-концерт.
0.25 ТСН.
0.40 Нічне телебачення. Телефільм «Сватання гусара».
1.50 «Монологи про Юрія Гуляєва». Телефільм.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Глаголь добро...».
8.35, 9.35 Фізика. 11 кл.
9.05 Французька мова. 1 рік.
10.05 Французька мова. 2 рік.
10.35, 11.40 Біологія. 6 кл.
10.55 З історії вічної ідеї (Томас Мор).
12.00 «Голос Азії». Частина 2.
13.30 «Льотна пригода». Телефільм. 1 серія.
14.40 Ритмічна гімнастика.
15.10 Концерт.
15.30 Науково - популярний фільм «Бунтівний князь».
17.00 Співає Л. Рюміна.
17.30 Телестудії міст РРФСР (Іркутськ).
18.05 Мультфільм.
18.20 Парламентський вісник Росії.
19.05 Док. телефільм «Сповідь вдалині від храму».
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 «Бізнес по-індійськи».
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Телефільм «Льотна пригода». 2 серія.
22.50 «Трансплантація душі».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Довідкова служба.
17.35 А. Сова. «Обираю мистецтво».
18.35 Муз. фільм «За думою дума».
19.00 Шкільна година (з уроком французької мови).
20.00 «Постріл на Чорній ріці». Останні дні О. Пушкіна.
21.00 Французька мова. 1 рік навчання.
21.30 Французька мова. 2 рік навчання.
22.00 «Мій друг — кінь». Багатосерійний науково - популярний телефільм. 9 серія «Коні й каскадери». 10 серія. «Свято в Пушті».

СЕРЕДА

6 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 «Відеоблок «Ранкова мозаїка».
9.00 «Розповідь про неспокій». П. Тичина.
9.55 Концерт квартету баяністів Київської державної філармонії.
10.35 Шкільний екран. Російська література. Позакласне читання. Поезія К. Симонова.
11.05 Фільм «Таємний радник».
12.35 Науково - популярний фільм «Якщо у дитини харчова алергія».
16.00 Новини.
16.15 Концерт.
16.30 На допомогу школі. П. Чайковський і Україна.
17.00 Док. телефільм «Дорога людей. Великий Шовковий шлях».
18.00 «На київській хвилі».
18.30 Муз. фільм «Коли в Байсуні тане сніг».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Танцює народний артист України, соліст Державного академічного театру опери та балету УРСР ім. Т. Г. Шевченка М. Прядченко.
20.10 Науково - популярний фільм.
20.45 На добраніч, діти!
21.05 Спартакіада України. Настільний теніс.
21.35 Реклама.
21.40 Говоримо українською. Мова політики.
22.00 Відеозвіт про роботу третьої сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — фільм «Шляпа».

I ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок» (120+30).
9.00 Діловий кур'єр.
9.15 «Слово».
10.10 Мультфільми.
10.50 Фільм «Доля резидента». 2 серія.
12.00 ТСН.
12.15 «Я вас кохав». Звучать вірші О. Пушкіна.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 17 серія.
16.15 Фільм-концерт.
16.45 Дитяча година (з уроком англійської мови).
17.45 Хвилини поезії.
17.55 Док. телефільм «Примирення через кордони». Фільм 3.
18.55 Телефільм «Гегмен». 3 серія.
19.25 Телефільм «Ай, лав ю, Петровичу».
21.00 Час.
21.45 О. Пушкін. «Повісті Бєлкіна».
22.35 Творчий вечір Н. Бабкиної і ансамблю «Російська пісня».
0.40 ТСН.
0.55 «Портрет у борг».
1.15 Телефільм «Арбатський мотив». Фільм 1. «Старий дім».

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Володимир Соловйов. «З приводу останніх подій...».
8.35, 9.35 Фізика. 9 кл.
9.05 Німецька мова. 1 рік.
10.05 Німецька мова. 2 рік.
10.35, 11.40 Література. 7 кл.
11.05 Здоров'я.
12.10 Телестудії міст РРФСР. Тула.
12.55 Док. телефільм «Все збулося...».
13.25 «Льотна пригода». Телефільм. 2 серія.
14.30 Телевізійний музичний абонемент.
15.30 Телестудії міст РРФСР. П'ятигорськ.
17.00 Грає тріо баяністів.
17.15 Телестудії міст РРФСР. Челябінськ.
18.20 Мультфільм.
18.40 Людина. Земля. Всесвіт.
19.10 Док. фільм «Післямова».
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Якщо вам за...
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
22.15 Грає В. Крайнєв (фортепіано).
22.55 Футбол.

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Співає Н. Матвієнко.
19.00 Шкільна година. Історія. Біологія.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Муз. фільм «Погляд вгору».
21.00 Німецька мова. 1 рік навчання.
21.30 Німецька мова. 2 рік навчання.
22.00 Під знаком «Пі». Науково-популярна програма.

ЧЕТВЕР

7 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 «Відеоблок «Ранкова мозаїка».
9.00 Короткометражний фільм. «У пошуках виходу».
9.30 Фільм «Підкидьок».
10.40 Музичні зустрічі.
11.40 Шкільний екран. 8 кл. Українська література.
12.10 Телефільм «Післямова до фільму».
12.30 Скрипкова музика.
12.45 «Кукурік і К°».
16.00 Новини.
16.10 Для дітей «Веселка».
16.40 Говоримо українською. Мова політики.
17.00 На допомогу школі. М. Коцюбинський «Фата моргана».
17.30 Концерт.
18.20 Телефільм «Захопленість».
18.30 Виступає ансамбль народної музики «Буковина».
19.00 Актуальна камера.
19.30 Невідомий театр. «За що і як загинув Лесь Курбас».
20.30 Маленький концерт.
20.45 На добраніч, діти!
21.05 Мультфільми для дорослих.
22.00 Відеозвіт про роботу третьої сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — муз. фільм «Геннадій Гладков».

I ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок» (120+30).
9.00 За зведеннями МВС.
9.15 Дитяча година (з уроком англійської мови).
10.15 Мультфільм.
10.25 Телефільм. «Ай лав ю, Петровичу».
12.00 ТСН.
12.15 Дитячий музичний клуб.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста. 18 і 19 серії.
17.15 До 100-річчя з дня народження С. Прокоф'єва. Грає Московський симфонічний оркестр під керуванням П. Когана.
18.10 ...До шістнадцяти і старші.
18.55 Телефільм «Гегмен». 4 серія.
19.25 До 75-річчя кіностудії ім. М. Горького. Фільм «Коли дерева були великими».
21.00 Час.
21.45 За зведеннями МВС.
22.00 «ВіД» представляє: «Музична азбука Росії».
23.00 Під знаком «Пі». У перерві — 0.00 ТСН.
0.45 «Фряновські стежинки». Із циклу «Охоронна грамота».
1.20 Нічне телебачення. Телефільм «Арбатський мотив». Фільм 2. «Спадщина».

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 «Сонячний бранець». Науково-популярний фільм.
8.35, 9.35 Природознавство. 5 кл.
8.55, 9.55 «Дуже маленькі трагедії». Науково-популярний фільм.
9.05 Іспанська мова. 1 рік.
10.05 Іспанська мова. 2 рік.
10.35 Біологія. 8 кл.
11.05 Вівліофіка.
11.35 «Сари-Челекський біосферний заповідник». Док. телефільм.
11.55 Лижний спорт. Чемпіонат світу. 30 км. Чоловіки.
14.30 Ритмічна гімнастика.
15.00 Г. Каллау. «Кіт у чоботях». Фільм-вистава Німецького драматичного театру.
17.00 Виступає Рязанський російський народний хор.
17.30 Док. телефільм.
18.20 Ритмічна гімнастика.
18.50 Парламентський вісник Росії.
19.10 Телестудії міст РРФСР. Магадан.
19.55 Колаж.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Лижний спорт. Чемпіонат світу. 30 км. Чоловіки.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.45 Ілюзіон. «Фільм «Пишка».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Муз. фільм «Ніч у маю».
18.30 Док. фільм.
19.00 Дитяча година (з уроком англійської мови).
20.00 Грані прекрасного. «Малюнки Пушкіна».
21.05 Іспанська мова. 1 рік навчання.
21.35 Іспанська мова. 2 рік навчання.
22.05 «Світ грошей Адама Сміта».
22.45 «Бурда моден» пропонує...
23.15 «Біль мій, Арал».
23.45 «Бунтівний князь». Науково-популярний фільм.

П'ЯТНИЦЯ

8 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 «Відеоблок «Ранкова мозаїка».
9.00 Фільми студії «Київнаукфільм».
9.40 «Скарбниця пам'яті». «Київська палітра М. Булгакова». Передача 2.
10.15 Фільм «А тепер куди?»
11.40 «Тернополю — 450». Музична програма. 2 частина.
13.05 «За що і як загинув Лесь Курбас».
16.00 Новини.
16.15 Танцює і співає «Веснянка».
17.00 На допомогу школі. Музика. С. Крушельницька.
17.35 Телефільм «Хто приголубить лоша?».
18.00 «На київській хвилі».
18.30 Звучать українські народні пісні.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Дзвони Чорнобиля». Відповіді на ваші запитання.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Концерт самодіяльних художніх колективів Одеської області.
22.00 Відеозвіт про роботу третьої сесії Верховної Ради УРСР. По закінченні — «Незабутні». Н. Рибак.

I ПРОГРАМА ЦТ

6.30 «Ранок» (120+30).
9.00 Мультфільм.
9.20 Дж. Гершвін. Симфонічна картина «Поргі і Бесс».
9.40 До шістнадцяти і старші.
10.25 Фільм «Коли дерева були великими».
12.00 ТСН.
12.15 Концерт Державного ансамблю пісні і танцю «Тюльпан» Калмицької РСР.
15.00 ТСН.
15.15 Телефільм «Лікарня на околиці міста». 20 серія.
16.15 Мама, тато і я.
16.45 Грає С. Стадлер (скрипка).
17.20 «Образ». Літературна передача для старшокласників.
18.05 Прогрес. Інформація. Реклама.
18.35 Програма «ВіД».
18.50 Телефільм «Гегмен». 5 серія.
19.20 Фільм «Діло було в Пеньковi».
21.00 Час.
21.45 Програма «ВіД». У перерві — 23.45 ТСН.
1.00 «На біс». Кіноконцерт.
1.50 Телефільм «Гонки по вертикалі». 1 серія.

II ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.15 Науково - популярний фільм «Спаси й сохрани».
8.35, 9.35 Природознавство 2 кл.
8.55, 9.55 Науково-популярний фільм.
9.05 Англійська мова. 1 рік навчання.
10.05 Англійська мова. 2 рік навчання.
10.35, 11.45 Історія. 8 кл. Російська культура XVII ст.
11.05 Телефільм «Ілля Сельвінський. Початок шляху».
12.15 «Сибір на екрані». Кіножурнал.
12.25 Лижний спорт. Чемпіонат світу. 15 км. Жінки.
14.30 Концерт Російського народного оркестру ім. М. Осипова в Концертному залі ім. П. Чайковського.
17.00 Док. телефільм «Мейєрхольд».
18.00 Концерт І. Архипової і Великого симфонічного оркестру Держтелерадіо СРСР.
18.40 Спорт для всіх.
18.55 Колаж.
19.00 Арена.
20.00 Вечірня казка.
20.15 Лижний спорт. Чемпіонат світу.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 На сесії Верховної Ради РРФСР.
23.45 Телефільм «Старі Зурначі».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

17.30 Фільм із субтитрами «Принцеса-пава».
19.00 Шкільна година. Фізика. Література.
20.00 На київській хвилі. Інформаційний випуск.
20.30 Муз. фільм «Зачерпни з рідного колодязя».
21.10 Англійська мова. 1 рік навчання.
21.40 Англійська мова. 2 рік навчання.
22.10 Розминка для ерудитів.
22.55 «Мій друг — кінь». Багатосерійний науково-популярний телефільм. 11 серія «Фантазія»; 12 серія «Звідки ти, Фріз?». 13 серія «Ти станеш цирковим конем».

СУБОТА
9 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 Новини.
7.45 Ритмічна гімнастика.
8.05 Неаполітанські пісні.
8.25 Док. фільм.
8.45 «Доброго вам здоров'я». Рецепти доктора Йотова. Передача 2.
9.15 Ліричні мелодії.
9.35 Циркова програма.
10.20 На здобуття Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка 1991 р. Етнографічний хор «Гомін». Художній керівник Л. Ященко.
12.25 Новини.
12.40 На хвилі дружби. Співає Л. Мкртчян.
13.05 Телефільм «Гюмрієць».
13.30 Телефільм «Хвилі Чорного моря». 1 серія.
14.40 «Відсвіти». Мистецький альманах.
15.40 Ф.-Г. Лорка. «Криваве весілля». Вистава.
17.10 Все про кіно.
18.30 «Земле моя». Звідки родом «кислий дощ»?
19.00 Актуальна камера.
19.30 Телетурнір «Сонячні кларнети». Самодіяльні художні колективи Харківської області.
20.50 На добраніч, діти!
21.05 Чемпіонат СРСР з баскетболу. IPS. «Будівельник» — СКА (Алма-Ата).
21.30 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — 22.30 Новини.
23.45 Нічний телезал. Фільм-балет «Тіні забутих предків».

І ПРОГРАМА ЦТ

6.30 Концерт.
6.55 Мультфільм.
7.15 Спорт для всіх.
7.30 Ритмічна гімнастика.
8.00 Ранкова розважальна програма.
8.30 Здоров'я.
9.00 ТСН.
9.15 А. Чайковський. Концерт для фортепіано і струнного оркестру.
9.45 Мультфільм.
10.45 Док. фільм «Мстислав Келдиш».
11.50 Фільми режисера С. Самсонова. «Вітрогонка».
13.30 Танцює «Фламенко» (Іспанія).
14.00 Науково - популярний фільм «Ландшафти Землі». 5 серія. «Савани».
15.00 ТСН.
15.15 Мультфільм.
15.25 Людина придумала пісню. Творчий вечір поета Л. Дербеньова.
18.00 Міжнародна панорама.
18.45 Мультфільм.
18.50 Телефільм «Гегмен». 6 серія.
19.20 Фільм «Фігуристка».
21.00 Час.
21.45 КВН. 2 Всесоюзний фестиваль команд КВН у Тюмені.
0.15 ТСН.
0.30 «ВіД» представляє «Матадор».
1.30 Нічне телебачення. Телефільм «Гонки по вертикалі». 2 серія.
2.35 «Чаплініана». Фільм-балет на музику Ч. Чапліна.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

8.00 Гімнастика.
8.20 Грає Вівальді-оркестр.
8.50 Док. телефільм «НЕП крізь призму часу».
9.20 Відеоканал «Співдружність».
12.20 Лижний спорт. Чемпіонат світу. 15 км. Чоловіки.
14.25 «Плюс одинадцять». Програма Російського телебачення.
16.40 Лижний спорт. Чемпіонат світу. Двоборство. Гонки на 15 км.
18.25 Парламентський вісник Росії.
18.40 Телепрограма «Сім'я».
19.40 Колаж.
19.45 Вечірня казка.
20.00 Ковзанярський спорт. Чемпіонат світу. Чоловіки.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Конкурс естрадної пісні «Ялта-91».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова. 1 рік навчання.
10.25 Дитячий сеанс.
11.05 Професія — комерсант.
11.35 Всі грані прекрасного. Духовна історія Росії.
12.35 Німецька мова. 1 рік навчання.
13.10 На екрані — служба 01.
13.35 Дитяча година (з уроком німецької мови).
14.35 «Четвертий вимір». Кінододаток до програми «Під знаком Пі».
15.35 Грані прекрасного. Показує ВДІК.
17.35 Французька мова. 1 рік навчання.
18.10 «Світ грошей Адама Сміта».
18.50 Док. фільм.
19.55 Київська панорама.
20.20 Англійська мова. 1 рік навчання.
20.55 Улюблені фільми глядачів. Фільм «Береги». 6 серія.
22.05 Грані прекрасного. Мистецтво режисера Г. Товстоногова. А. Гончаров.

НЕДІЛЯ
10 лютого

ПРОГРАМА УТ

7.30 Новини.
7.45 Ритмічна гімнастика.
8.05 Ранковий концерт.
8.25 «У неділю вранці». Інформаційно-музична програма.
9.25 Мультфільм.
9.45 А. Петров. «Майстер і Маргарита». Симфонічна фантазія.
10.10 Телефільм «Хвилі Чорного моря». 2 серія.
11.20 Для дітей. «Канал «Д».
12.20 Науково - популярні фільми «Метаморфози», «Тлумачення сновидінь».
13.30 Новини.
13.45 Поезія О. Пушкіна в музиці.
14.30 «Село і люди».
15.15 «Ви нам писали». Музична передача за листами глядачів.
16.00 Солдатські листи.
17.00 Концерт Українського фонду культури.
19.00 Актуальна камера.
19.30 «Здрастуй, хор!».
20.00 Телеспортарена.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Спартакіада України. Настільний теніс.
21.40 До 120-річчя з дня народження Лесі Українки. Телефільм «Камінний господар».
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Нічний телезал. М. Бажан. «Нічні концерти».

І ПРОГРАМА ЦТ

8.00 ТСН.
8.15 Ритмічна гімнастика.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 «Зранку-раненько».
10.00 На службі Вітчизні.
11.00 Ранкова розважальна програма.
11.30 Клуб мандрівників.
13.00 Сільська година.
14.00 Музичний кіоск.
14.30 Програма «Веді».
15.00 ТСН.
15.15 «Марафон-15».
16.30 Недільний променад-концерт ЦТ-1.
18.10 «Уолт Дісней представляє...».
19.00 Мультфільм.
19.35 Фільм «Моя улюблена брюнетка».
21.00 Час.
21.45 «Не любо — не слухай...». Гумористично - розважальна програма.
22.45 «Старому другу». Концерт Л. Лещенка.
23.45 ТСН.
0.00 Нічне телебачення. Фільм-концерт «Циганський барон».
1.20 Телефільм «Гонки по вертикалі». 3 серія.

ІІ ПРОГРАМА ЦТ

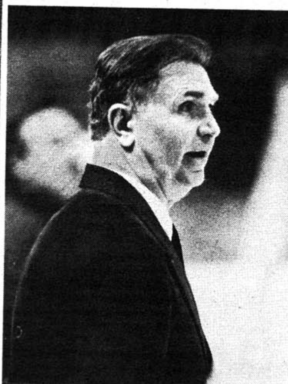
8.00 На зарядку ставай!
8.15 Грає А. Бариленко (гітара).
8.45 Мультфільм.
8.55 «Плюс одинадцять». Програма Російського телебачення.
12.25 Лижний спорт. Чемпіонат світу. 10 км. Жінки.
14.20 «Голос Азії». Частина 3.
16.15 Док. фільм.
16.35 Колаж.
16.40 Фільм «Зимовий дуб».
17.00 «Планета». Міжнародна програма.
18.00 Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів НБА.
19.00 «Збережи й передай».
19.45 Вечірня казка.
20.00 Ковзанярський спорт. Чемпіонат світу. Чоловіки.
21.00 Час (з сурдоперекладом).
21.45 Авторське телебачення. «Оба-на», «Нещодавно», «Хеллоу», «Пташине молоко».
23.45 Лижний спорт. Чемпіонат світу. Стрибки з трампліна.
0.30 Фільм «Віденський експрес».

КИЇВСЬКА ПРОГРАМА І ОСВІТНІ ПЕРЕДАЧІ ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.50 Іспанська мова. 2 рік навчання.
10.25 Наш сад.
10.55 Дитячий сеанс.
11.30 Грані прекрасного. О. Пушкін «Пікова дама».
12.50 Німецька мова. 2 рік навчання.
13.25 Дитяча година (з уроком англійської мови).
14.25 Російська мова.
14.55 Телепрограма «Сім'я».
15.55 Грані прекрасного «Світ Пастернака».
17.05 Французька мова. 2 рік навчання.
17.40 Якщо вам за...
18.25 Англійська мова. 2 рік навчання.
19.00 «Бурда моден» пропонує...
19.30 «Ландшафти Землі». Багатосерійний науково-популярний телефільм. 5 серія.
20.30 Італійська мова.
21.00 Читання з продовженням.
21.10 Грані прекрасного. «Образи Відродження».

У «Соколі» добре налагоджено підготовку власного резерву. Приклад з киян мають брати й в інших містах, що значаться на хокейній карті. Завдяки цьому команда майже безболісно провела оновлення складу і має чудові перспективи та чималі резерви для збірної.

Віктор ТИХОНОВ:

«НАШ ХОКЕЙ ЦІНУЮТЬ У НХЛ»

Не встигли клуби вищої ліги поновити матчі чемпіонату СРСР, як на черзі нова перерва. Через кілька днів збірна Радянського Союзу вирушає до Швеції, де в Стокгольмі візьме участь у великому міжнародному турнірі на приз «Глобен». Напередодні наш кореспондент мав розмову з головним тренером ЦСКА і радянської збірної Віктором Тихоновим.

— Цей турнір, мабуть, входить до програми підготовки, яку наша збірна веде до чемпіонату світу?

— Безперечно. Матимемо нагоду переглянути ще цілу групу кандидатів, серед яких багато молодих спортсменів.

— Чи буде представлено у складі київський «Сокіл»?

— Обов'язково. Після річної перерви ми знову запросили до себе заслуженого майстра спорту, чемпіона світу Валерія Ширяєва і його 18-річного колегу по грі в обороні Олексія Житника. Обидва мають шанси закріпитися в колективі, який у квітні змагатиметься на чемпіонаті світу у Фінляндії.

До цього додам ще декілька компліментів на адресу київського клубу. В «Соколі» добре налагоджено підготовку власного резерву. Гадаю, приклад з киян мають брати й в інших містах, що значаться на хокейній карті. Завдяки цьому команда майже безболісно провела оновлення складу і має чудові перспективи та чималі резерви для збірної.

— Останнім часом багато радянських хокеїстів вирушило до зарубіжних клубів. Чи позначиться «еміграція» на стані нашого хокею і, зокрема, його головної команди, яку ви очолюєте?

— Це вірно, що у нас одразу «вимили» великий загін першокласних майстрів. Утім, це природний процес, який зупинити ми вже не зможемо. Та й не варто, як на мене, цього робити. Єдине, що нам необхідно — керувати цим процесом, підтримувати тісні контакти з керівництвом Національної хокейної ліги (НХЛ).

У зв'язку з цим, необхідно переглянути всю нашу хокейну систему. Головна увага — до дитячо-юнацьких шкіл, які повинні підвищувати якість підготовки спортсменів. Вал вже нікому не потрібен. Час перебування в командах майстрів тепер значно скоротиться, бо наші гравці в значно молодшому віці, ніж тепер, укладатимуть контракти з іноземними командами. Тому нам важливо з шкіл отримувати добре підготовлених юнаків. І тут, повторюю, серед лідерів — київська СДЮШОР «Сокіл».

— Ваша команда, маю на увазі ЦСКА, блискуче провела серію поєдинків з клубами НХЛ. Яка ж була реакція на її виступи в Канаді та США?

— Писали про нас багато. І річ не в тому, що ми виграли шість поєдинків з семи. За океаном продовжують цінувати наш хокей. Колишній московський журналіст, а нині оглядач радіо «Свобода», мій давній приятель Євген Рубін сказав після матчу ЦСКА — «Нью-Йорк Рейнджерс»: «Сьогодні подивився на твою нову команду і дістав велику насолоду від її гри. Хоча ти знаєш, що я великий прихильник НХЛ. Не відступайте від задуманого». Це слова, повірте, щирої і компетентної людини.

Після цього турне одразу десять армійських хокеїстів включено до списку кандидатів у клуби НХЛ. Деякі настирні менеджери вже сьогодні бажають отримати їх. Інші — пропонували нам гроші й дуже великі, щоб придбати автобус, купити житло для хокеїстів за валюту в Москві...

— Вікторе Васильовичу, давайте повернемося до справ збірної. Чи запрошуватимете до її складу на чемпіонат світу хокеїстів, які виступають за рубежем?

— З окремими ми вже й домовилися. Маю на увазі Вячеслава Бикова та Андрія Хомутова, які грають у Швейцарії. Не виключено, що залучимо й тих, хто на той момент завершить виступи в розіграші Кубка Стенлі (США і Канада). Отож, розраховуємо й на ваших колишніх землячків Михайла Татаринова та Дмитра Христича з «Вашінгтон Кепітелз». На кожного з наших ми дали заявку до НХЛ. Утім причетність до професійного заокеанського хокею — ще не перепустка до збірної. В ній гратимуть виключно найсильніші на той момент...

Розмову вів Віктор БРАНИЦЬКИЙ, спеціальний кореспондент «Голосу України».

Фото Миколи БОЧКА.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

Велоспорт. У Москві на олімпійському треку в Крилатському проходять Х міжнародні змагання на призи «Аерофлоту». Турнір чоловіків зі спринту виграв олімпійський чемпіон Олександр Кириченко, який починав спортивну кар'єру в Сумах, як майстер сформувався, виступаючи за Київську область. Тепер Олександр мешкає в Москві.

Хокей. Триває перехідний турнір за право виступати в наступному сезоні у вищій лізі. Динамівці Харкова приймали новосибірський «Сибір» і програли — 3:5. У харків'ян — сім очок і вони посідають п'яте місце. Лідирує в турнірі «Лада» (Тольятті) — 11 очок.

У чемпіонаті СРСР серед клубів другої ліги київська ШВСМ зіграла два матчі на виїзді проти «Хіміка» з Енгельса і поділила очки з суперником — 3:5 і 3:1. Наші земляки йдуть четвертими (52 очки). Попереду — пензенський «Дизеліст» — 66 очок.

Футбол. Неприємна новина: до лікарні з інсультом потрапив заслужений майстер спорту, півзахисник київського «Динамо» Василь Рац.

Шахи. У югославському місті Сараєво триває матч 1/8 фіналу чемпіонату світу. Шоста партія між Яном Тімманом та Робертом Хюбнером завершилася внічию, і рахунок став 4:2 на користь нідерландського гросмейстера Тіммана.

Біатлон. У німецькому курортному містечку Оберхофф проходив черговий етап розіграшу Кубка світу з біатлону. Радянські спортсмени цього разу не виступали. 15-кілометрову гонку виграла М. Бідер з Канади, а 20-кілометрову дистанцію найкраще пройшов М. Кіршнер з Німеччини.

ЗАПРОШУЮТЬ КАНАДЦІ

Це повідомлення надійшло з Оттави: черговий розіграш Кубка Канади триватиме з 31 серпня до середини вересня нинішнього року. Організатори надіслали запрошення збірним США, СРСР, Швеції, Фінляндії, Чехо-Словаччини та Канади.

Змагання пройдуть у Гамільтоні, Торонто, Саскатуні, Детройті, Чікаго, Монреалі і, можливо, Квебек-Сіті.

Система розіграшу буде такою: після попередніх ігор відбудуться півфінали (11 і 12 вересня), а потім фінальна суперсерія (14, 16 і, якщо знадобиться, 18 вересня).

Президент оргкомітету змагань Алан Іглсон повідомив журналістів, що інтерес у болільників до турніру очікується вельми великий

СВИСТАТИ ВСІХ НА СМІХ!

— Були ж в Одесі газети — і за копійку.

— Але — вчора!

— Нову, «Ах, Одесса!» бачив? Нарегочешся.

— Але — за полтинник!..

Впізнаєте, хто веде діалог? Звичайно ж, Ільченко та Карцев. Ті самі, що, під зав'язку наївшись раків з одеського «Привозу» (хоч і дрібних, зате по карбованцю) і вдосталь повеселивши рідне місто, вирішили посмішити ще й Ленінград та Москву.

Вони, правда, не стали в цьому ділі першопрохідцями. Бо до них же були й Ільф та Петров, і Юрій Олеша, і, нарешті Михайло Жванецький...

Але якщо сьогодні у Жванецького, скажімо, — і всесоюзна естрада, і не менш всесоюзні телебачення та радіо, і всесвітня преса, то де виставляти перлини сміху, підняті з одеських бруківок, його менш відомим побратимам? Ну, затіяли вони першими в країні «Гуморину». Ну, виходить на ринг веселих та винахідливих команда одеських джентельменів. Створили ще театр «Комедіум». Завели на місцевому телебаченні ще один «Привоз». Інколи вдається на правах бідних піднаймачів прилаштувати дещо в «комуналках» та «напівпідвальчиках» місцевих керівних та спрямовуючих газет... Але ж все це — замало, дуже замало!

Мабуть, саме острах останнього й підказав вихід: створити, згуртувавшись навколо обласної журналістської організації, свою незалежну гумористично-сатиричну газету, хрещеним батьком якої став би гучновідомий «Перець». І ось її перший (даруйте, «нульовий») номер. Новонароджену назвали: «Ах, Одесса!». Девізом взяли слова: «Свистати всіх на сміх!».

І що ж: почуто отой закличний посвист? Спитайте щось легше. То треба справді не поскупитися на полтинника та й самому перечитати усі вісім полос «Ах, Одессы!». Всі вони, до речі, заряджені великою сміхотворною силою. Ким? Зрозуміло, екстрасатирсенсом Михайлом Жванецьким, портрет якого тут же і який цілих 7,40 хвилини інтенсивно дихав на отой першонульовий номер.

Оже, коли не можна переповісти все те, що вмістила «Ах, Одесса!», то хоча б коротко назвемо дещо. Спробу наукового трактату на захист барана (а може, й вівці чи кози) обнародував кандидат в баранознавці Ф. Підгаєць. «Шампанським міліцейського розливу» потчує одеситів і гостей міста А. Ромм. Шаландою в республіканський парламент разом з Костянтином Карповичем Кефальським намагається впливти Г. Яблонський. З «одеської точки зору» оцінює відставки Е. Шеварднадзе і М. Тетчер Ф. Кохріхт, а О. Щербаков через дірку від бублика дивиться на розвиток у регіоні культури.

Ні, я ж казав: все оте краще перечитати самому. І, зрозуміло, зробити свої далекоглядні висновки. Як, приміром, отой одесит, який сидів у вагоні й читав газету «Советский спорт» і про якого розповіла та ж «Ах, Одесса!».

Так от, сидить, значить, читає «Советский спорт».

А сусід по купе, заглянувши через плече, питає:

— Що нового?

— Головним чином — політика.

— А що пишуть з єврейського питання?

— Що тут може бути нового? Цей народ усе своє життя веде боротьбу за виживання.

— Так уже й усе життя!

— Це доведено історією. У Єгипті фараони замуровували євреїв у стіни, дітей топили в річках. Але... фараонів, слава Богу, давно нема, а євреї є...

У Римі патриції заганяли нещасних євреїв на арени й напускали на них левів та тигрів. І що ж? Патриціїв нема, а євреї є...

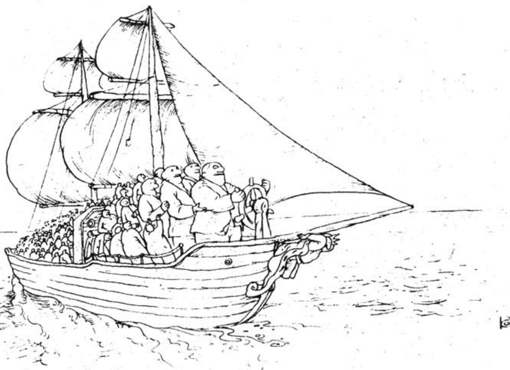
При цараті для дітей Сіону була визначена межа осідлості, влаштовувались погроми. Царів нема, а євреї є...

Ну а фашизм, а Гітлер, що мав на меті остаточне вирішення єврейського питання? Гітлера нема! А євреї є...

— І що ви хочете цим сказати?

— Нічого. Просто я хотів сказати, що ми вийшли у напівфінал...

«Ах, Одессу!» репрезентував Георгій ВОРОТНЮК, який теж було подався до столиць, та з часом одумався, повернувся до Одеси-мами.

Мал. Анатолія КАЗАНСЬКОГО.

—Халаминдики—

ДОНОС

У громадянина О. Сидоркина, що мешкає за адресою: проспект Тупейний, 143, кв. 75, в холодильнику лежить 700 грамів ковбаси.

ОГОЛОШЕННЯ

Міняю автомат АКС з запасним магазином на матеріали останнього з'їзду партії.

НАКАЗ

Щоб до 05.02. 1991 року у кожного була своя думка.

ОГОЛОШЕННЯ

Продамся. Довідки за телефоном 5-45-54.

Олександр ПЕРЛЮК.
Кіровоград.

—Пуцьвірінки—

● Зустрінемо Жовтневі свята турецьким чаєм!

● Колесу історії — надійний капремонт!

● Світова пожежа не відбудеться через відсутність сірників.

● Політичним паротягам — нові платформи.

● За шапку Мономаха — останні штани.

Ігор БЕРЕЗІНСЬКИЙ.
Одеса.

—Пуп землі—

КУЦІВКА

(З ЦИКЛУ «ГЕОГРАФІЧНІ НАЗВИ»)

Вночі в купе було задушно, і мухи прокушували простирадло. Двері ми розчахнули, але все повітря крали горласті сновиди, що тягли чавунні скрині з вагона у вагон. Холодний вокзальний пиріжок був начинений, виявляється, мишею. В шлунку вона ожила, вистромила пазурі і полізла до виходу. Щоб скувати її рухи, я зіщулився і натиснув на живіт ліктями. За стіною хтось читав фальшивим голосом дитині казку. За кожним словом у нього стовбичив висновок, але автор щоразу знаходив такі слова, що, як їх не вимовляй, вони означали щось більше за той висновок. Миша видерлася з-під ліктя і смикнулася вбік прямої кишки. Дитина не засинала, і брехливий голос провисав у коридорі. Слова також не здавалися. Ну який у біса висновок, промовляли вони, має муха, миша, дитяче скигління або вся ця ніч? Не роби так, як той читач за стінкою? Не зловживай казенними харчами? Не гріши?

Промінь штучного світла вдарив у вікно, і купе скособочилося. Поїзд зупинився. Я виповз із-під липкого простирадла та прочитав назву станції — Куцівка.

Володимир ДІБРОВА.

—Елементарно, Ватсоне!—

ВБИВСТВО З ІЛЮМІНАЦІЄЮ

САТИРИЧНО-ПОБУТОВО-ПСИХОДЕЛІЧНИЙ ДЕТЕКТИВ З ПРОДОВЖЕННЯМ

Короткий зміст попередніх розділів. У новорічну ніч за стіною сусідньої квартири лунає постріл. Оглянувши місце злочину, Холмс повідомляє доктору Ватсону, що вбивцю чи свідка слід шукати в міжнародному аеропорту. Біля трапу відлітаючого літака легендарний детектив зупиняє елегантну жінку. На здивоване запитання (французькою) «Хто ви! Як ви мене знайшли!» відповідає: «Елементарно, Ватсоне! Даруйте, мадемуазель...»

Розділ четвертий

— Елементарно, мадемуазель! — почав Холмс. — Такі великі очі, які були у потерпілого в момент пострілу, трапляються лише у чоловіків, що вперше в житті бачать справжню француженку у сукні за останньою паризькою модою. Знаходимо таксиста, постового, митника — з таким же поглядом і паралізованими рухами: і ваш шлях відомий. А коли ви підіймались по трапу, я поглянув на Ватсона, який став свідком цього, і вже не сумнівався. Але тепер ваша черга розповідати. Де ви познайомились?

— У Парижі, — змахнула жінка сльозу. — Він приїжджав як турист. На другий тиждень знайомства вирішили одружитись. Але він був гордий, не хотів ставати утриманцем дочки газетного магната. Сказав, що тепер і у вас є можливість робити гроші. Отже, через два чи три роки повернеться рівнею мені.

— А потім почав писати, що виникли проблеми, доведеться починати іншу справу? Ви ж не повірили, подумали: у нього сім'я і все таке інше... Зізнайтесь щиро?

— Так.

— І помилились. У нас чоловік ніколи не сумнівається, що жінка кохає його. Зате часто сумнівається, що вона бачить у ньому завтрашнього мільйонера.

— Що ж зашкодило йому стати ним?

— О, мадемуазель! Свята простота! В цій країні можна передбачати лише одне — власну смерть. Дії ж президента не передбачив би і Нострадамус. Я впевнений, що ваш наречений таки налагодив свою справу, почав отримувати валюту. І тут президент видав Указ, за яким держава відбирає фактично 90 процентів виручки, і лише десять залишає підприємцеві. Він взявся випускати висохудожній сувенір «Діана» (хіба то не цією продукцією заставлено всю квартиру?) — президент видає Указ про боротьбу з порнографією. Це у вас «Діана» — Діана, а у нас — порнографія. Він за нову справу, а президент — нате вам п'ятипроцентний податок на реалізацію. Зрештою, аби довести, що він не невдаха, пограбував банк. Але на нещастя, взяв усю суму купюрами по 50 та 100 карбованців. А через тиждень обміняти їх було неможливо, бо всі, проти кого задумали той указ, давно знали про нього, і всі банки було забито отими купюрами. Тоді він вирішив їхати до вас без мільйонів і став чекати прийняття закону про в'їзд і виїзд.

— Його ж мали ось-ось прийняти...

— Я ж вам казав, чого можна напевне дочекатись у цій країні. Сесії починались і закінчувались, але закону все не було...

— Тоді я сама поїхала до нього.

— Оте й було останньою краплиною. Щоб довести, що справді кохає вас, він і вистрелив собі над лівою скронею. Але не треба сліз, хоча як вони личать вам! Його пістолет виготовлено на спільному підприємстві, якому дістається десять відсотків валютного прибутку. Отож будьте певні, що стріляє він теж на десять відсотків. Ми з Ватсоном можемо підкинути мадемуазель до її героя. До речі, Ватсоне, чому у вас й досі такі великі очі?

Олександр ХАРЧЕНКО.
Бейкер-стріт на Київщині.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Володимир Скачко, Володимир Краснодемський.

Автор макета, змінний секретар — Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Тамара Баштанник, Наталія Власик, Людмила Морозова, Людмила Нєсєна, Антоніна Сильверстова, Любов Станачич.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50. Індекс 60955.

Тираж 165.650.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зак. 03150231.